

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัญหาการเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนของพม่า

ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตำแหน่ง

วันที่สัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่าการที่อาเซียนมีอายุครบ 30 ปี ในปี 2541 นั้น อาเซียนประสบความสำเร็จในเรื่องใดบ้าง (ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม) และเรื่องใดบ้างที่ไม่ประสบความสำเร็จ

2. ท่านคิดว่านโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ในอดีตที่ผ่านมา นั้น ประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหนจากการที่เคยตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะให้พม่ามีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

3. ตลอดเวลาที่ใช้นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ระหว่างไทยและพม่าเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร

.....

.....

4.จากการที่นานาประเทศได้ตั้งความหวังไว้ว่าจะให้ไทย ซึ่งมีพรมแดนติดกับพม่า มากที่สุดในประเทศอาเซียน จะเป็นผู้โน้มน้าว ให้พม่าเปลี่ยนแปลงการปกครองและละ เว้นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ท่านคิดว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไทยได้ทำหน้าที่นี้ได้ ดีเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.การที่อาเซียนรีบร้อนรับพม่าเข้าเป็นสมาชิก ขณะที่ได้รับการคัดค้านจาก ประเทศตะวันตกนั้น ท่านคิดว่าอาเซียนมีเหตุผลอะไรเป็นพิเศษหรือไม่

- มีผู้กล่าวว่า อาเซียนเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากเกินไป โดยไม่มองทาง ด้านการเมืองและทางสังคม ท่านคิดว่าเป็นความจริงหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6.การที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกท่ามกลางการคัดค้านของประเทศตะวัน ตกจะทำให้เกิดปัญหาในด้านการร่วมมือด้านต่าง ๆ ระหว่างอาเซียนกับตะวันตกหรือไม่ ถ้ามีคิดว่ามีประเด็นใดบ้าง เช่นการประชุมอาเซียน

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....

10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ต่อนโยบายความสัมพันธ์แบบยืดหยุ่น (Flexible Emgagement) ที่ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ นำเสนอต่อที่ประชุมอาเซียนที่จะนำมาใช้กับประเทศพม่าและประเทศสมาชิกอื่น ๆ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

11. ในความคิดเห็นของท่าน ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

12. ระหว่างพม่ากับอาเซียนใครได้รับผลดีผลเสียมากกว่ากัน ในการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก

.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างการสัมภาษณ์บางราย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัญหาการเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนของพม่า

ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร*

ตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

วันที่สัมภาษณ์ พฤษภาคม 2543

*ด้วยข้อจำกัดทางด้านเวลาของผู้ให้สัมภาษณ์ จึงไม่สามารถถามได้ครบทุกคำถาม

1. ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน

มีความเห็นว่าการพิจารณารับสมาชิกใหม่ ไม่ว่าจะเป็นพม่า กัมพูชา และลาวนั้น ควรแยกเป็นกรณี ๆ ไป นโยบายที่ต้องการให้เกิด ASEAN-10 นั้นดี แต่ต้องดูว่าประเทศนั้น ๆ มีความพร้อมหรือไม่ ไทยพยายามที่จะให้อาเซียนชลอการรับพม่าออกไปแล้วแต่ไม่สำเร็จ จึงต้องเฝ้าการยอมรับ ตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่

2. จากการที่นานาประเทศได้ตั้งความหวังไว้ว่าจะให้ไทย ซึ่งมีพรมแดนติดกับพม่า มากที่สุดในประเทศอาเซียน จะเป็นผู้นำมันนำว ให้พม่าเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็น ประชาธิปไตยและละเว้นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ท่านคิดว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไทยได้ทำหน้าที่นี้ได้ดีเพียงใด

ถ้าถามว่ารัฐบาลไทยจะไปสั่งพม่าให้เป็นประชาธิปไตย ได้หรือไม่ เราไม่มีทางทำ ทำไม่ได้ และเราไม่มีทางทำ แต่ถ้าจะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพม่า และส่งผลมายังเมืองไทย เราขอ สงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะพูด ที่จะดำเนินนโยบายที่จะปฏิบัติกับพม่า มันไม่ใช่เรื่องภายในของพม่าเท่านั้น เรามีความรับผิดชอบต่อรัฐบาลไทย รับผิดชอบต่อประชาชนชาวไทยด้วย

3. การรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนแล้วนั้น ทำให้ภาพลักษณ์ของอาเซียนใน สายตานานาประเทศเป็นไปในทางใด

ภาพลักษณ์ ของอาเซียนเปลี่ยนแปลงไปแน่นอน และเป็นการทำลายภาพลักษณ์ของอาเซียนอย่างน่าเสียดาย เพราะตะวันตก มองว่า SLOC เป็นรัฐบาลที่โหดร้ายป่าเถื่อนและไร้ความชอบธรรม ดังนั้นการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน ย่อมจะกระทบความร่วมมือระหว่างอาเซียน กับตะวันตกไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

4. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า หลังพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนแล้วนั้น เป็นไปในแนวทางใด ดีขึ้นหรือไม่ ไม่ว่าจะเห็นประเด็น ปัญหาตามแนวชายแดน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการลักลอบค้าออปโตย หรือปัญหาอื่น ๆ

ปัญหาเหล่านี้ เกิดจากการเมืองในพม่าที่ยังไม่มีความพร้อมและเป็นปัญหาที่รุนแรงมากมาเป็นเวลานานหลายปี ซึ่งได้บั่นทอนความมั่นคงของสมาชิกอาเซียนโดยตรง ต่างจากกรณีของกัมพูชาและลาว เพราะไม่ว่าทั้งสองประเทศจะมีปัญหาภายในอย่างไร แต่ก็ไม่กระทบเพื่อนบ้านโดยตรงอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง ดังนั้น トラบโดปัญหาภายในของพม่ายังไม่สิ้นสุด ผลกระทบกระทบเพื่อนบ้านก็จะมีต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้นในปัจจุบัน เส้นแบ่งแยกระหว่าง กิจการภายในกับสิ่งที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงไม่ชัดเจน ปัจจุบันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่ง แต่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีมากมาย ซึ่งรวมถึงเหตุการณ์ด้านการเมืองด้วย ทุกอย่าง รวมทั้งการผลิตยาเสพติดในประเทศหนึ่งก็มีผลต่อประเทศอื่นด้วย การเคลื่อนย้ายแรงงานก็มีผลกระทบต่อแน่นอน ดังนั้นปัญหาการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศพม่าย่อมส่งผลกระทบต่อไทยอย่างแน่นอน

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ต่อนโยบายความสัมพันธ์แบบยืดหยุ่น(Flexible Engagement) ที่ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ นำเสนอต่อที่ประชุมอาเซียนที่จะนำมาใช้กับประเทศพม่าและประเทศสมาชิกอื่น ๆ

ในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติก็ยอมรับเห็นด้วย และหากใครหรือประเทศใดจะเห็นว่าเป็นการแทรกแซงก็ช่วยไม่ได้จริง ๆ เพราะสิ่งที่เราทำไปนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างในช่วงเวลาที่ผ่านมาเราได้ทำไปด้วยเจตนาที่ดี โดยเจตนาที่จะสร้างความเป็นปึกแผ่นในอาเซียนและทำให้อาเซียนยังเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลกต่อไป นี่คือเจตนาของเราตลอดและเราจะไม่เปลี่ยนแปลงเจตนาอันนี้ ดังนั้นเราจึงถือว่าเป็นสิทธิของเราที่จะสะท้อนความห่วงใยต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือกำลังจะเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในพม่า สิ่งที่เราเคยมองว่าเป็นกิจการภายในของประเทศใดประเทศหนึ่งปัจจุบันกลายเป็นเรื่องระหว่างประเทศไปแล้ว ดังนั้นเราต้องสามารถพูดได้ในเรื่องนี้ เพราะมันไม่ใช่เรื่องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น และยิ่งขณะนี้สิ่งที่สำคัญคือทุกประเทศ ในอาเซียนได้พัฒนาไประดับหนึ่งแล้ว ในประเทศไทยเรามีประชาธิปไตย ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยมีความรู้สึกนึกคิด มีค่านิยม มีบรรทัดฐาน มีอุดมการณ์ของตนเอง เราต้องสามารถสะท้อนสิ่งเหล่านี้ออกไปได้ สิ่งใดที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งกระทบกระทบต่อความมั่นคง ต่อชีวิตความเป็นอยู่ ต่อความรู้สึกนึกคิดของเรา ต้องพูดได้เหมือนกัน เรามีสิทธิเต็มที่ ที่ต้องพูดในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้น เราไม่ได้ยกเลิกหลักการเดิมเพียงแต่ที่เราต้องปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา และเงื่อนไขที่เปลี่ยนไป เหมือนกับหลายสิ่งหลาย

อย่างในโลกนี้ ที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โลกมันเปลี่ยนไป เราต้องเปลี่ยนไปด้วย อาเซียน จะยังอยู่กับที่แล้วตามประวัติศาสตร์ไม่ได้ เราต้องเข้าใจว่าประวัติศาสตร์มันเปลี่ยนไปแล้ว เราต้อง ทำตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่

6. ขณะนี้พม่าได้เข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนแล้ว ที่ผ่านมาอาเซียนจะแสดงความเป็น ห่วงต่อสถานการณ์ทางการเมืองภายในพม่า แต่ถ้าเกิดนโยบายที่ไม่แทรกแซงกิจการภายใน ถูกปรับมีความยืดหยุ่นขึ้น ไทยจะทำอะไรได้มากกว่าที่ผ่านมา นอกจากการแสดงความ ห่วงใย

การแสดงความห่วงใย ช่วยเป็นสัญญาณเตือนให้ประเทศเพื่อนบ้านเราทราบ ถ้าเรามีความ กล้าหาญพอที่จะพูดเรื่องของตัวเองและกันแล้ว ปัญหาทางด้านการเมือง การเงิน การคลังของภูมิภาค เรา อาจจะไม่เลวร้ายถึงขนาดนี้ก็ได้ การที่สามารถพูดกันอย่างเปิดเผยมันเป็นสัญญาณเตือนได้ มัน เป็นการเสนอแนวทางที่จะช่วยระดมพลังกันแก้ไขปัญหาและมันจะช่วยชี้แจง ให้ต่างชาติที่เราต้องมีความสัมพันธ์ด้วยอย่างใกล้ชิดนั้นเห็นว่า เราพยายามแก้ไขปัญหาของเราด้วยตนเองแล้วไม่ใช่ปิด หู ปิดตา ปล່อยให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้าน ขยายตัวออกไปจนมีผลกระทบต่อความ สัมพันธ์ในภูมิภาคนี้และในภูมิภาคอื่น

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัญหาการรับพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน

ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ดร.ธารทอง ทองสวัสดิ์
ตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.ลำปาง พรรคชาติพัฒนา
วันที่สัมภาษณ์ 10 มิถุนายน 2541

1. ท่านคิดว่า การที่อาเซียนมีอายุครบ 30 ปี ในปี 2540 นั้น อาเซียนประสบความสำเร็จในเรื่องใดบ้าง (ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม) และเรื่องใดบ้างที่ไม่ประสบความสำเร็จ

ในแง่หนึ่งอาเซียนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ในแง่ที่ว่าทำให้ภูมิภาคนี้เป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ เพราะหากจะปล่อยให้แต่ละประเทศในภูมิภาคนี้ออกไปแสดงบทบาทเป็นการส่วนตัวของแต่ละประเทศ คงจะไม่มีเสียงดังเท่ากับอาเซียนที่เป็นอยู่ และแทบจะพูดได้ว่าไม่มีองค์กรใดในระดับภูมิภาคที่จะทำตนเองมีบทบาทจนเป็นที่ยอมรับได้เท่ากับอาเซียน ภูมิภาคเล็ก ๆ ที่กำลังพัฒนา อาจจะเป็นเพราะว่าส่วนหนึ่งเป็นช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ สมาชิกอาเซียนมีความก้าวหน้ารวดเร็ว และการที่เศรษฐกิจมีการพัฒนาเร็วนี้ก็ทำให้ภูมิภาคนี้เป็นที่สนใจของประเทศอื่นในโลก

และถ้าพูดถึงแง่อุปสรรคของอาเซียนมีมาก ที่ทำให้การร่วมมือกันยังไม่ถึงจุดที่จะเป็นได้ ยังมีคนพูดถึงว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ที่จะมีการรวมตัวเป็นเหมือนสหภาพยุโรป คงไกล อีกนาน เพราะอาเซียนมีความแตกต่างกันมากในหลายเรื่อง ระบบการปกครองก็เป็นอย่างหนึ่งที่ทำให้บางที่การทำงานขออาเซียนเป็นต้นว่า อาเซียนมีการประชุมในหลาย ๆ ระดับของหน่วยงานต่าง ๆ การประชุมของสภาคือ IPO ก็ปรากฏว่าประเทศบางประเทศที่ไม่มีสภาแบบเป็นการเลือกตั้งเข้ามาเช่น บรูไน ก็ส่งคน ส่งตัวแทนมาได้ในฐานะผู้สังเกตการณ์ เพราะเขาไม่มีรัฐสภาเหมือนประเทศอาเซียนเดิม 5 ประเทศ และความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจก็มีส่วน และความเหมือนของสินค้าผลผลิตต่าง ๆ ก็ไม่สามารถทำร่วมกันได้ แทนที่จะสามารถแลกเปลี่ยนสินค้ากันได้ก็เป็นการแข่งขันกันเอง ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนาก็มี การปกครองมีแน่นอน เช่นมีสมาชิกใหม่เข้ามา เวียดนาม ลาว ก็เป็นอีกแบบหนึ่ง พม่าก็เป็นอีกแบบหนึ่ง

2. ท่านคิดว่านโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ในอดีตที่ผ่านมา นั้น ประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหนจากการที่เคยตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะให้พม่ามีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

เรื่องแนวนโยบาย ความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ ที่จะไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น ถ้าพูดถึงภาพรวมโดยทั่วไปแล้วมันก็เป็นหลักของการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ไม่ว่า

ของตะวันตกหรือตะวันออก ซึ่งก็ปรากฏในตำราเรียนด้วยซ้ำไปว่าเราจะไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของคนอื่น เพียงแต่ว่าในแนวปฏิบัติ จะปฏิบัติกันมากน้อยแค่ไหน แล้วจะตีความมากน้อยเพียงไร เช่น ไทยพยายามจะบอกว่าเราไม่เข้าไปแทรกแซง แต่จะมี.....คือการเข้าไปอย่างสร้างสรรค์ เราก็บอกว่าการดึงพม่าเข้ามาอาจจะช่วยให้พม่ามี ช่องทางที่จะเปิดสู่โลกภายนอก รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เพื่อที่จะปรับตัวและมองเห็นประโยชน์ของการที่จะมาร่วมกับคนอื่น แทนที่จะอยู่คนเดียวแล้วไม่รู้ว่าจะประโยชน์ของตนอยู่ที่ไหน และขณะนี้พอพูดถึงการไม่แทรกแซงภายใน ท่านรัฐมนตรีสุรินทร์ ก็ได้ออกมาพูดว่า บางทีเราจะต้องปรับแนวความคิดใหม่ในเรื่องการใช้แวนโยบาย อาจมีการแทรกแซงอย่างสร้างสรรค์

3. ตลอดเวลาที่ใช้นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ระหว่างไทยและพม่าเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่าภายใต้นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ก็จะเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละรัฐบาลว่าจะติดต่อสัมพันธ์กับพม่าในรูปแบบใดในด้านใดบ้าง แต่ในการติดต่อสัมพันธ์นั้นต้องยืนอยู่บนหลักการที่ว่าจะไม่แทรกแซงกิจการภายในดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และที่ผ่านมาก็ทำให้พม่ารับฟังเรามากขึ้นแต่เขาจะปฏิบัติตามที่เราร้องขอหรือไม่นั้นมันอยู่นอกเหนือการปฏิบัติของเรา

4. จากการที่นานาประเทศได้ตั้งความหวังไว้ว่าจะให้ไทย ซึ่งมีพรมแดนติดกับพม่ามากที่สุดในประเทศอาเซียน จะเป็นผู้โน้มน้าว ให้พม่าเปลี่ยนแปลงการปกครองและละเว้นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ท่านคิดว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไทยได้ทำหน้าที่นี้ได้ดีเพียงใด

ตะวันตกหวังมาก แต่ในความรู้สึกคือ บัดความรับผิดชอบทำนองนี้ ตะวันตก ตั้งหลักการไว้แบบนี้ตั้งมาตุลาการไว้แบบนี้แต่ขณะเดียวกันในภาคปฏิบัตินั้น จะให้เราเข้าไปรับในสิ่งเหล่านี้ซึ่งมันคงไม่ถูกต้องนัก แต่ว่าจะทำได้มากน้อยแค่ไหน มันก็มีหลักการของมันอยู่ ถ้าเราจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับคนอื่น การแทรกแซงมันจะต้องได้รับการยอมรับจากประเทศเหล่านั้น หมายความว่าให้เราเข้าไป แต่เมื่อพม่ายังไม่พร้อมที่จะรับในสิ่งเหล่านี้ก็คงต้องใช้ ความค่อยเป็นค่อยไป จนกว่าพม่าจะเห็นประโยชน์ ของการเข้ามาอยู่ในอาเซียน พลังต่อต้านหรือการแสดงออกในเวทีระหว่างประเทศของพม่าก็จะมีมากขึ้น ก็เหมือนกับว่ามีเดิมพันสูงขึ้น การมีเดิมพันสูงขึ้นก็ต้องพยายามที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนอย่างไร อาจจะต้องมีภาคีคอยตามกันบ้าง คงต้องใช้เวลา ใช้คำว่ามีช่องทางในการที่จะสื่อสารในการที่ให้ความคิด ความเห็น ในการที่จะให้พม่าเข้ามาฟังว่า คนอื่นเขาพูดว่าอย่างไร ในปัญหาของพม่าเอง แล้วพม่าเองก็จะได้ว่าประโยชน์ในการเข้าร่วมในอาเซียนอยู่ที่ไหน ถ้ารู้ประโยชน์แล้วก็คงต้องปรับตัว

5. การที่อาเซียนรีบร้อนรับพม่าเข้าเป็นสมาชิก ขณะที่ได้รับการคัดค้านจากประเทศตะวันตกนั้น ท่านคิดว่าอาเซียนมีเหตุผลอะไรเป็นพิเศษหรือไม่

- มีผู้กล่าวว่า อาเซียนเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากเกินไป โดยไม่มองทางด้านการเมืองและทางสังคม ท่านคิดว่าเป็นความจริงหรือไม่

การรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนในช่วงนั้นประเด็นแรกคือการต้องการให้เกิด SEA-10 ซึ่งมันเป็นประเด็นที่ผู้นำต้องการให้เกิดขึ้นอย่างแน่วแน่มาก แต่ประเด็นก็มีพม่ามันเกิดขึ้นแบบเฉียบพลันไม่ทันตั้งตัว พม่าจึงได้เข้ามาแบบโชคดีมาก ส่วนทางด้านเศรษฐกิจนั้นแม้ว่าวัตถุประสงค์หลักของการตั้งอาเซียนนั้น ก็คือทางด้านเศรษฐกิจแต่ถ้าพูดถึงการรับพม่าเรื่องเศรษฐกิจยังถือเป็นเรื่องรองหรือผลพลอยได้ที่อาเซียนจะได้รับหลังจากพม่าเข้ามาอยู่ร่วมกับอาเซียน นั่นคือสิ่งที่คาดการณ์เอาไว้ แต่ถึงแม้ว่าพม่าจะเข้าหรือไม่เข้าอาเซียนการติดต่อทางการค้าระหว่างประเทศในอาเซียนกับพม่า ระหว่างตะวันตกกับพม่าก็มีมาโดยตลอดอยู่แล้ว

6. การที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกท่ามกลางการคัดค้านของประเทศตะวันตกจะทำให้เกิดปัญหาในด้านการร่วมมือด้านต่าง ๆ ระหว่างอาเซียนกับตะวันตกหรือไม่ถ้ามีคิดว่ามีประเด็นใดบ้าง เช่นการประชุมอาเซียน

ที่ออกสู่สื่อมวลชน ก็เหมือนกับว่าถ้าคนที่ไม่ได้สนใจอาเซียนมากก็รู้สึกว่ามีอะไรมาก แต่แท้ที่จริงแล้วก็มีอยู่ในแง่ที่ว่าการประชุมควรจะต้องการประชุมร่วมกันระหว่างประเทศอาเซียนกับทางสหภาพยุโรป ปรากฏว่ามีปัญหาเพราะ เรารับพม่าเข้ามาแล้ว ทางตะวันตกก็ยังไม่ต้องการให้พม่าเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการประชุมอาเซียน ก็มีอยู่เหมือนกันซึ่งเป็นอุปสรรคในระดับหนึ่งแต่แท้ที่จริงแล้วความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนกับตะวันตกมันมีอยู่ในหลายระดับหลายลักษณะ มีทั้งที่เป็น Bilateral อยู่ด้วย เพราะฉะนั้นส่วนนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งเท่านั้นที่เป็นอุปสรรคซึ่งต้องแก้ไขกันไป

7. การรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน ทำให้ภาพลักษณ์ของอาเซียนในสายตานานาชาติเป็นไปในทางใด

รู้สึกว่าเป็นแง่ภาพลักษณ์ที่มีต่อสาธารณชนโดยทั่วไปไม่ค่อยมีผลกระทบอะไรมาก เท่าที่สังเกตดู มันเหมือนกับว่า เป็นสิ่งที่ทุกคนคาดไว้อยู่แล้ว ว่าถ้าเราทำเช่นนี้ ประเทศยุโรปหรือประเทศตะวันตกซึ่งไม่เห็นด้วยกับเรื่องสิทธิมนุษยชน ในพม่าก็จะต้องต่อต้าน แต่ในขณะเดียวกันในขณะที่ออกมาต่อต้าน ยุโรปเอง ตะวันตกเอง สหรัฐฯ เอง ก็เข้าไปหาผลประโยชน์อยู่ หมายความว่าเข้าไปติดต่อค้าขาย เข้าไปทำธุรกิจ เหมือนกับว่า ว่ากันไปคนละอย่าง คนละส่วน เขาว่าที่เขาจะต้องพูดอะไรบางอย่างเขาก็พูดว่าไม่เห็นด้วยแต่พอรับเข้าจริง ๆ แล้ว อาจเป็นโชคดีของพม่าด้วยที่ว่าในช่วงที่มีการรับพม่าและประเทศใหม่เข้ามาในอาเซียน ได้เป็น SEA-10 นั้น พอดีเกิดปัญหาเขมรขึ้นมา แล้วปัญหาเขมรก็เป็นปัญหาใหญ่ เฉียบพลัน ปัญหาเฉพาะหน้า มีการใช้กำลังซึ่งคนก็ไปมีความปรวิติคในสถานการณ์ของเขมรในขณะนั้น ก็เลยพุ่มไปทางนั้นมาก พม่าก็เลยหลุดจากการถูก

วิพากษ์วิจารณ์ในขณะนั้น ซึ่งก่อนหน้านั้นถูกวิพากษ์วิจารณ์มาตลอดว่าไม่ควรรับ พอดคนมุ่งไปที่ ปัญหาเขมรเกรงจะเป็นปัญหากระทบความมีเสถียรภาพของภูมิภาคนี้สัก และเป็นเรื่องปัจจุบันทันด่วน พม่าก็เลยได้เข้ามา

8. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า หลังพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนแล้วนั้น เป็นไปในแนวทางใด ดีขึ้นหรือไม่ ไม่ว่าจะประเด็น ปัญหาตามแนวชายแดน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการรุกรานล้าอธิปไตย หรือปัญหาอื่น ๆ

ชายแดนพม่ายาวกว่า 2,000 กิโลเมตร ปัญหาเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทั้งพม่า การปักปันเขตแดนยาก เพราะฉะนั้นถ้าจะทำก็ทำไปได้อย่างเชื่องช้า ความขัดแย้งบริเวณเขตแดนยังมีอยู่ ขณะนี้ก็ยังมียุคต้องเจรจากันไป เช่นสะพานแม่น้ำเมย ทั้งที่ทำเสร็จแล้ว ส่วนเรื่องของชนกลุ่มน้อยที่ยังเป็นปัญหากันอยู่ นั้น ชนกลุ่มน้อยเหล่านั้นก็อยู่ในเขตแดนของพม่าซึ่งที่ต้องถือเป็นพม่านั้นเอง แต่ว่าทุประเทศก็มีปัญหาเช่น อินเดีย ก็มีชนกลุ่มน้อยไม่รู้กี่กลุ่มภาษา ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาเพราะเขตแดนไม่ได้แบ่งตามกลุ่มสังคม ซึ่งเขาก็ต้องหาวิธี หาแนวทางที่จะเกิดความปรองดองแห่งชาติขึ้น มันคงจะอยู่อย่างนั้นตลอดไปไม่ได้ เพราะการขีดเส้นเขตแดนคราวนั้นพม่าก็ไม่ได้ขีดกันเอง และชนกลุ่มน้อยก็ไม่ได้ขีดกันเองด้วย มันคงเป็นกระบวนการที่ยาวนานหน่อย トラบไตที่ไม่ถึงกับเข้ามาเช่นพม่ากัน ก็ต้องหาข้อยุติให้ได้ แล้วอันนั้นเราก็คงเข้าไปแทรกแซงไม่ได้ ไม่ว่าจะป็นอาเซียนหรือเรา แต่เราอาจสนับสนุนแนวทางหรือชี้ให้เห็นว่าความคิดเรื่องการปกครองแห่งชาตินั้นน่าจะนำมาใช้ แต่ตอนนี้ปัญหาชนกลุ่มน้อยรัฐบาลทหารพม่าค่อนข้างจะเอาอยู่ ถ้าจัดระเบียบบ้านตัวเองไม่ได้ก็ต้องใช้อำนาจกุม ซึ่งเป็นทุกที่ ต้องค่อย ๆ แก้ปัญหากันต่อไป

ในเรื่องปัญหายาเสพติด นับว่าเป็นเรื่องใหญ่ เพราะเท่าที่เข้าใจกฎหมายพม่าไม่มีในเรื่องการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นปัญหาแน่นอน เพราะมันมีการผลิตในพม่า และส่งเข้ามาขายในไทยแล้วมันกระทบเป็นปัญหาลังคมที่ใหญ่ของไทย เมื่อกฎหมายเขาไม่ได้บอกว่าผิด ก็คงมีวิธีเดียวคือ ต่อไปต้องให้เขาเปิดรับโลกภายนอกมากขึ้นนั่นหมายถึงต้องมีการปรับปรุงกฎหมายอะไรมารองรับเช่น ถ้าจะมีการลงทุนจากต่างประเทศก็ดี หรือพม่ามองเห็นประโยชน์ที่จะได้จากการเข้าร่วมในอาเซียน เขาก็ต้องปรับกฎหมายหลายอย่างให้ได้มาตรฐานสากลมากขึ้น

ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองส่วนใหญ่เป็นปัญหาแรงงานซึ่งมีมาก เพราะนี่เป็นลักษณะปกติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกันในขณะที่ประเทศหนึ่งเศรษฐกิจดี อีกประเทศเศรษฐกิจด้อย มันก็เหมือนกันทั้งนั้น แมกซิกันกับอเมริกันก่อนจะเป็น NAFTA ก็มีปัญหามากมายในการข้ามแดน ในอนาคตกรณียุโรปตะวันตกกับยุโรปตะวันออก เมื่อยุโรปตะวันออกแตก ล่มสลายใหม่ ๆ ก็มีการไหลทะลักของแรงงาน กรณีของไทยแรงงานหายาก เพราะแรงงานพม่าเข้ามาหางานทำเป็นกู่ลีเขาเข้ามาทำงานหลายอย่างที่เราไม่ทำและค่าแรงถูก แต่ปัญหาลังคมตามมาแน่ ๆ ถ้าถามว่าแก้ได้อย่างไร

นั่น มันเป็นเรื่องของส่วนบุคคลที่อยากจะเข้ามาลึกลงเข้ามาทำงาน เป็นเรื่องเศรษฐกิจ คงคุยกันยาก หมายความว่า เราส่งกลับไปก็ต้องกลับอยู่แล้ว ถ้าอำนาจรัฐของไทยเราเข้มแข็งพอ มันก็มาไม่ได้อยู่แล้ว แต่การอยากมาของเขาเป็นเรื่องปกติอย่างแรงงานต้องมาหาที่ที่ดีกว่าแน่นอน ทางด้านแรงงานประมง ก็ต้องยอมรับว่าเป็นปัญหาทั้งของเขาและของเรา มันเป็นเรื่องเกี่ยวกับน้ำน้ำ เกี่ยวกับการอะไรต่อมิอะไรมากมายก็ต้องแจกแจงกันไป

9. นอกจากนี้ พม่าได้พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงตัวเองไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่เพื่อให้ตัวเองได้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติมากขึ้น (เพราะเท่าที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น อาเซียนจะออกมารับแทน หรือแก้ตัวแทนพม่าตลอดเวลา)

ปัจจัยที่จะทำให้พม่าเปลี่ยนแปลงตัวเองได้มีหลายอย่าง นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ นั้นเป็นจุดหนึ่งที่เปิดช่องทางให้กับพม่า เปิดทางเลือกให้กับพม่าที่จะเข้าร่วมอยู่ในสังคมของภูมิภาคนี้หรือในสังคมโลก แต่ถ้าถามว่าได้ผลมากน้อยแค่ไหน รู้สึกว่าจะต้องดูปัจจัยภายในประเทศของเขาเป็นตัวประกอบด้วย เพราะรู้เกี่ยวกับปัญหาของพม่ามันเป็นปัญหาที่ไม่เหมือนประเทศอื่นในภูมิภาคนี้ พม่ามีชนกลุ่มน้อยอยู่ตั้งไม่รู้เท่าไร จวบจนได้เมื่อรวมกันแล้วเป็นชนกลุ่มใหญ่ของพม่าเอง และปัญหาของพม่าก็ไม่ใช่ว่าเพิ่งเกิดขึ้น ความจริงเป็นปัญหาที่เป็นมรดกตกทอดจากอาณานิคม เพราะปัจจุบันตะวันตกจะมาประณามพม่าเรื่องสิทธิมนุษยชนก็ได้ ถ้าหากมองกันแค่นियมปัจจุบัน แต่ถ้าถามว่ามันผิดกันมาตั้งแต่ครั้งไหนแล้วที่ทำให้พม่าเป็นแบบนี้ มีสภาพเป็นชนกลุ่มน้อยแบบนี้ ทำให้การปกครองเป็นแบบนี้ มันก็ต้องพูดกันยาว

หลังจากพม่าได้เข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนแล้ว คิดว่าการเปลี่ยนแปลงที่แสดงให้เห็นในเวทีระหว่างประเทศหรือในระดับโลก พม่ายังไม่ได้แสดงอะไรมาก แต่ในอีกแง่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์ปัญหาของกันและกัน เช่นเราเป็นประเทศเพื่อนบ้านพม่าก็รู้สึกว่าจะเปิดกว้างขึ้น ในฐานะที่เข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนเวลาเราจะพูดอะไรเราก็พูดในฐานะที่เข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน ก็รู้สึกพม่าเปิดกว้างขึ้นบ้าง เพราะการพบปะเกิดขึ้นในหลายระดับ ส่วนการเปลี่ยนชื่อจาก SLORC เป็น SPDC นั้น มันก็อาจมีส่วนด้วย แต่ขณะเดียวกัน กลุ่มที่ต่อต้านทหารพม่าก็อ่อนแอลง เพราะไม่ว่าในส่วนที่เป็นพรรคขององซาน ซูจีเอง พลังไม่เข้มแข็ง แน่นแฟ้น เหมือนที่เคยเป็น ในส่วนของชนกลุ่มน้อยที่แข็งในขณะนี้มิได้อยู่ไม่กี่กลุ่มและส่วนใหญ่ก็แตกกันไปแล้ว บางกลุ่มก็ไปสวามิภักดิ์กับรัฐบาลทหารพม่า ปัญหาภายในของเขาดูจะเบาบางลงไปถ้าเทียบกับเมื่อก่อนนี้

10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ต่อนโยบายความสัมพันธ์แบบยืดหยุ่น (Flexible Engagement) ที่ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยนำเสนอต่อที่ประชุมอาเซียนที่จะนำมาใช้ต่อกรณีของประเทศพม่าและสมาชิกอาเซียน

การเข้าไปแทรกแซงถ้าเป็นการเข้าไปแทรกแซงที่ผู้รับรับได้ โดยที่เขาก็เห็นว่ามันเป็นประโยชน์กับเขา การสร้างสรรค์นั้น ก็ไม่น่าจะเสียหาย ไม่ใช่ต่างคน ต่างอยู่ เพราะว่าต่างคนต่างอยู่นั้น อาเซียนก็ได้รับบทเรียนเช่นกัน เช่น กรณีวิกฤตเศรษฐกิจในครั้งนี้นี้ เราต่างพยายามจะไม่เข้าไป

แทรกแซงใคร ต่างคน ต่างแก้ปัญหาตัวเอง จนกระทั่งขณะนี้อาเซียนก็ยังไม่มีการเรียกประชุมในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริงเลย เราเคยมีความร่วมมือกันทางอื่น เคยทำอะไรก็ทำไป จะพูดเรื่องเปิดเสรีทางการค้าก็พูดไป แต่พอภาวะวิกฤติเข้ามาเรายังไม่มีกลไกอะไรที่จะช่วยรับทางนี้ และในทางกลับกันบางประเทศในอาเซียนความแตกต่างกันในฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้บางประเทศ ก็ไม่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจครั้งนี้ ก็คิดว่าอาจจะแทรกแซงกันบ้างในระดับใดที่จะยอมรับได้ ในเชิงสร้างสรรค์มันน่าจะทำได้

11. ในความคิดเห็นของท่าน ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก

เมื่ออยู่ในช่วงระหว่างการตัดสินใจของอาเซียนว่าจะรับหรือไม่รับนั้นยอมรับว่าคิดมาก เพราะคิดว่าจะต้องมีปัญหาติดตามมาหลายอย่าง กระแสต่อต้าน แต่ไม่ได้คิดว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยแต่คิดว่ากระแสต่อต้านคงจะรุนแรง แต่เท่าที่เห็นจนกระทั่งทุกวันนี้ มันก็มีแต่เรื่องพม่าไปเข้านั่งประชุมร่วมกันระหว่างอาเซียนกับยุโรปในฐานะสมาชิกอาเซียนไม่ได้เท่าที่ตนเอง อย่างอื่นก็ยังไม่เป็นอะไรที่กระทบนักหนา แต่ไม่แน่เหมือนเดิม เพราะการประชุมมีไม่ได้ในขณะนั้นกิจกรรม ต่าง ๆ ก็ดำเนินต่อไปเพื่อหาทางออก เผอิญตอนตกลงในขณะนั้น ไม่ได้ตกลงกันในฐานะการเป็นสมาชิกของอาเซียน แต่ตกลงกันลักษณะเป็นแต่ละประเทศ ตอนเวียดนามเข้าเราก็ไปตกลงกับยุโรปเขาก็ยังเกียจกร่อนกันอยู่ซึ่งอันนี้ก็คงต้องเจรจากันต่อไป เมื่อถึงจุดหนึ่ง

12. ระหว่างพม่ากับอาเซียนใครได้รับผลดีผลเสียมากกว่ากัน ในการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก

คงเท่า ๆ กันแต่จะได้รับประโยชน์กันไปคนละด้าน พม่าก็จะได้ประโยชน์จากการที่ไม่ต้องอยู่โดดเดี่ยวต่อสู้กับตะวันตกเพียงลำพัง แต่ผลเสียคือเป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้ประเทศในอาเซียนได้เข้าไปรับรู้การเมืองภายในของพม่ามากขึ้นแต่ก็ยังขึ้นอยู่กับว่าพม่าจะยอมหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด สำหรับอาเซียนผลดีคือได้สมาชิกครบตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในภาพของความร่วมมือ โดยแรงกดดันของตะวันตกไม่สามารถคัดค้านได้ ส่วนผลเสียนั้น ในระยะแรกอาจทำให้ความน่าเชื่อถือของอาเซียนลดลง เนื่องจากฝืนคำคัดค้านของประเทศตะวันตกแต่ในระยะยาวคงไม่มีผลกระทบใดใด

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัญหาการรับพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน

ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ผศ.ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันที่สัมภาษณ์ 30 พฤศจิกายน 2542

1. ท่านคิดว่าการที่อาเซียนมีอายุครบ 30 ปี ในปี 2540 นั้น อาเซียนประสบความสำเร็จในเรื่องใดบ้าง (ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม) และเรื่องใดบ้างที่ไม่ประสบความสำเร็จ

การที่เราสามารถดึงเอาประเทศต่าง ๆ เข้ามาร่วมมือกัน และก็ลดปัญหาขัดแย้งได้ในบางเรื่อง สร้างความสัมพันธ์ได้ในระดับหนึ่ง ผมถือว่านั่นคือความสำเร็จ ความสำเร็จนั้นหมายถึงอะไรแต่ผมว่ามันไม่สำเร็จเท่าไรหรอก การที่มันมาเข้ารูปจนได้ขณะนี้ ก็สำเร็จนะว่าดีแล้ว ดีกว่าจะมาเผชิญหน้ากันทะเลาะกัน เคยสังเกตหรือไม่ว่าแต่ก่อนที่จะมีอาเซียน มีอาสา มีมาลีพินโด ซึ่งในที่สุดก็ไม่สามารถจะทำได้สำเร็จ อยู่กันไม่กี่เดือน สักปีหนึ่งมันก็เลิกไป เพราะฉะนั้นในส่วนของของอาเซียนที่อยู่ได้ถึง 30 ปี ได้มันก็สำเร็จในตัวของมันเอง แล้วมีการขยายจำนวนสมาชิกกันไป แต่ถ้าดูผลงาน คงต้องทดสอบด้วยว่าสำเร็จหรือไม่สำเร็จว่าอาเซียนทำความร่วมมือ การลดภาษีต่างๆ มันได้รับความร่วมมือแค่ไหนกว่าจะออกมาได้ สมาชิกจริงจังกั้นแค่นี้ เป็นส่วนที่สำคัญ การเพิ่มสมาชิกก็เป็นตัวชี้ให้เห็นอย่างที่ผมว่าไว้ แต่ผมไม่อยากเน้นในเรื่องนี้ เพราะว่าในการดึงเข้ามา กรณีดึงพม่าเข้ามาอย่างนี้ เรายังไม่ทันมีความทัดเทียมกัน หรือ ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ จริงๆ แล้วไม่เชื่อว่าพม่ากับสมาชิกอาเซียนในตอนที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกอาเซียน จะทะเลาะหรือเผชิญหน้ากัน มันไม่มีเหตุอยู่แล้ว อาจจะมีเรื่องกับไทย นี่มันเป็นเรื่องเหตุปกติดูอยู่แล้ว การเอาเขาเข้ามามันเป็นเรื่องอะไร เราต้องศึกษาว่าทำไม เพื่ออะไร ไม่ใช่เพื่อจะให้ได้จำนวน ถ้าเพื่อให้ได้จำนวนแสดงว่าแย่มาก ในส่วนนี้เราคงพิจารณาดูเหมือนกัน ในเวลาเดียวกัน ในด้านความมั่นคงและการเมือง ความมั่นคง อาเซียนถือว่าน่าจะได้รับความสำเร็จ ทั้งนี้ในรูปแบบนี้ ย้อนกลับไปอีกว่าวัตถุประสงค์ของอาเซียนที่มีแต่แรก มันก็มีการแอบแฝงหน่อย มันมีอยู่ในข้อ 2-3 คิดไปถึงเรื่องต้องการให้ภูมิภาคนี้เขตสันติภาพ ZOPFAN หมายถึงตอนวัตถุประสงค์ 7 ข้อ ผมคิดว่าการตั้งอาเซียนมาก็เพื่อการเมือง ความมั่นคงมากกว่าแต่ไม่กล้าจะออกมาชัดเจน ดังนั้นบางทีพมามีเรื่องอะไรที่เกี่ยวกับเรื่องการเมืองในที่สุดพวกนั้นก็เข้าร่วมกลุ่มร่วมมือกันอย่างดี นับว่าเป็นที่สำเร็จนะ

ในด้านสังคม ดู ๆ แล้วก็ไปได้นะ ก็มีการประกวดให้รางวัล ร้องเพลงอันนี้ก็ถือว่าทำให้พวกนี้นั่งคุยกันไป ไม่เห็นมีอะไรเป็นกอบเป็นกำ เคยไปบรรยายว่าจะเขียนบทความ จะทำอย่างไร

เขียนจึงจะเป็นอาเซียนที่มีเอกภาพมากขึ้น อันนี้ยังไม่มีใครทำ ถ้าเมื่อสามารถทำได้ผมคิดว่าความร่วมมือกันคงดีขึ้น มันไม่เกิดความเป็นเอกภาพของอาเซียน อันสุดท้ายผมคิดว่าความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องพรมแดน เรื่องค้าขายนี้แหละที่จะทำให้อาเซียนไม่เคยได้รับความสำเร็จหรือไม่ได้รับการพัฒนาดีเท่าที่ควร เรื่อง ตีมอร์ตะวันออก หรือกรณีของไต้หวันในอินโดนีเซีย สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหา

2. ท่านคิดว่านโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ในอดีตที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหนจากการที่เคยตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะให้พม่ามีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น และตลอดเวลาที่ใช้นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่าเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร

ไม่ดีขึ้น มันควรจะมึจุดสิ้นสุดได้แล้ว ผมคิดว่าเราน่าจะมีจุดยืนและเงื่อนไข แต่เราแม้ว่าจะคบเขาเพื่อผลประโยชน์ในทางการค้าหรือในด้านเศรษฐกิจอย่างเดียวมันไม่ใช่ให้พม่ามีทางออกในการเจรจา ไม่ใช่พอเขาเอาประโยชน์ทางการค้า เขาก็อ้างนโยบายเชิงสร้างสรรค์ ผมว่าเขาจำเป็นแต่ต้องมีเงื่อนไขหรือมีจุดยืน การที่เรามาอยู่ติดกัน พม่าก็อยู่ในภูมิภาคเอเชีย เราจะทำอย่างไร ตัดเขาไปเลยหรือ ตัดไม่ได้พม่าไม่ใช่ประเทศเล็ก ๆ อย่างโคโซโว เราจะไปตัดเขาได้อย่างไร ผมไม่เห็นด้วยที่ตะวันตกมาขอให้เราทำอย่างโน้นอย่างนี้ แล้วตัวเองยังค้าขายกับพม่าอยู่ ผมถึงบอกว่ามันผิดทั้งหมดทั้งกระบวนการ แต่อย่างน้อยมันต้องมีเงื่อนไข บอกพม่ารับไม่ได้ เราก็ไม่ต้องเอาไม่ต้องคบ เราก็ทำเฉย ๆ ซะ แต่ที่ผ่านมาดูเหมือนว่าพม่าตบแก้มด้าน ซ้ายเรา ยังไม่พอเราก็ยื่นแก้มขวาไปให้เขาตบอีก ซึ่งมันไม่ถูก พม่าก็เอานโยบายเชิงสร้างสรรค์นั้นมาบู้ยี่บู้ยำด้วย พม่าก็รู้ เขาไปเพราะอะไร เพราะได้คอมมิชชั่น ได้การค้า พม่าก็นั่งหัวเราะ ผมคิดว่ามันล้มเหลว

3. จากการที่นานาประเทศได้ตั้งความหวังไว้ว่าจะให้ไทย ซึ่งมีพรมแดนติดกับพม่ามากที่สุดในประเทศอาเซียน จะเป็นผู้โน้มน้าว ให้พม่าเปลี่ยนแปลงการปกครองและละเว้นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ท่านคิดว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไทยได้ทำหน้าที่นี้ได้ดีเพียงใด

ผมไม่ค่อยพอใจตะวันตกที่จะมาคาดหวังให้คนนั้น ประเทศนั้นต้องทำอย่างโน้นอย่างนี้ ตะวันตกเองก็ไม่ได้จัดการกับปัญหาต่างๆ ของตัวเองได้ดีเลิศ ถ้าเขาจะคาดหวังให้ไทยเป็นแบบนั้น มันก็เรื่องของเขา แต่ผมว่าไทยพยายามทำอย่างดีที่สุดแล้ว กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างพม่าซึ่งมีความเป็นตัวของตัวเองสูงมาก

4. การที่อาเซียนริบร้อนรับพม่าเข้าเป็นสมาชิก ขณะที่ได้รับการคัดค้านจากประเทศตะวันตกนั้น ท่านคิดว่าอาเซียนมีเหตุผลอะไรเป็นพิเศษหรือไม่

- มีผู้กล่าวว่า อาเซียนเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากเกินไป โดยไม่มองทางด้านการเมืองและทางสังคม ท่านคิดว่าเป็นความจริงหรือไม่

ผมดูทั้งสองอัน อันหนึ่งในด้านเศรษฐกิจเพื่อเป็นการเปิดตลาดพม่าให้มากขึ้น เพราะมีกฎระเบียบของอาเซียนอยู่ ที่จะต้องให้มีการลงทุนอย่างโน้นอย่างนี้ ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับพม่าจะทำอะไรตาม

ใจชอบ แต่ขึ้นอยู่กับกรอบอาเซียน ผมดูว่าเขาเปรียบหรือไม่เอาเปรียบ การเปิดพม่าสมาชิกอาเซียน ต้องการให้เปิดตลาด เพื่อหาประโยชน์จากพม่า เพราะเป็นดินแดนที่มีอะไรมากมาย เช่น คอมพิวเตอร์ เคยเปิดให้ค้าขายคอมพิวเตอร์ เมื่อคนพม่ามีเงินเขาก็ซื้อ เราก็มีการเอาเปรียบอยู่ ผมไม่เห็นด้วยในการรับพม่า ถ้าพิจารณาในด้านเศรษฐกิจ ความเจริญเขายังล้าหลัง ระบบต่าง ๆ แม้ไม่ได้เป็นคอมมิวนิสต์แต่เขาไม่ได้เป็นประเทศเปิดเหมือนทุนนิยมทั่วไป ในระบบที่ผมพูดถึงเช่นว่า การค้าไม่ต้องใช้เงินพม่าหรือห้ามนำเงินออกนอกประเทศ สิ่งเหล่านี้แหละ มันใช้ไม่ได้มันต้องเปลี่ยนแปลงได้แค่นั้นละ ผมเคยไปประชุมที่กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาแล้วให้ช่วยพม่าเพื่อให้มีสมรรถภาพ มันเป็นคำพูดของเจ้าหน้าที่ ในที่สุดก็ไม่รู้ว่าทำจริงหรือเปล่า เราไม่สามารถจะรู้ได้เพราะเขาไม่ยอมบอกเรา ส่วนในเรื่องการเมืองระหว่างประเทศผมคิดว่าการดึงพม่าเข้าสู่อาเซียน เพื่อดึงพม่าออกจากจีน ผมคิดว่าประเทศที่ได้ประโยชน์น่าจะเป็นสิงคโปร์ อินโดนีเซียเสียมากกว่า เพราะถ้าหากเปิดประเทศแล้วพม่าซึ่งสนิทกับจีน ดึงพม่าออกจากจีนแล้วสองประเทศนี้เขาจะได้ประโยชน์ ไทยเรามองว่าดึงพม่าออกจากจีนเพื่อความมั่นคง การเมือง แต่เราเองมีความสนิทชิดเชื้อกับจีน ในประเด็นนี้ ทุกคนพูด ผมก็พูด แต่ประเด็นนี้จะดึงพม่าออกจากจีนทำไม จะทำให้เกิดความมั่นคงจริงหรือเปล่านั้นน่าจะเป็นเรื่องการค้า ผมไปพม่าหลายครั้ง พม่ากับจีนค้าขายกันมาก จีนก็ได้ประโยชน์จากพม่า ในเรื่องของหยก

5. การที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกท่ามกลางการคัดค้านของประเทศตะวันตกจะทำให้เกิดปัญหาในด้านการร่วมมือด้านต่าง ๆ ระหว่างอาเซียนกับตะวันตกหรือไม่ถ้ามีคิดว่ามีประเด็นใดบ้าง เช่นการประชุมอาเซียน ?

ก็มี เพราะฝ่ายตะวันตก เรียกร้องบีบบังคับอาเซียน แต่เราต้องการพิสูจน์ว่าเขาจะบีบบังคับเราได้นานเท่าไร เพราะว่าตราบใดที่ตะวันตกไม่ค้าขายกับเรา เขายังจะเสียประโยชน์ในเรื่องการประชุมอาเซียน เท่าที่ผ่านมามาตะวันตกเขายกเลิกการประชุมก็จริง แต่ผมเองเชื่อว่าตะวันตกเขาก็ยังอยากค้าขายด้วย ถ้าปล่อยให้เรื่องนี้ดำเนินการไปนานเท่าไร ก็ยิ่งเสียประโยชน์กับฝ่ายเขา แต่บังเอิญเราเผชิญกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ คิดว่าถ้าปัญหาเศรษฐกิจลดลงไปเอเชียแปซิฟิกก็จะเริ่มมีพลังขึ้น ผมเชื่อเหลือเกินว่ายุโรปก็ต้องยอมรับ ในเรื่องของพม่าและกิจการค้าอาจจะไม่มีประโยชน์ ในระยะยาว แต่ในเวลาเดียวกัน เราควรจัดการกับเรื่องพม่าเหมือนกัน ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นอย่างนี้

6. การรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน ทำให้ภาพลักษณ์ของอาเซียนในสายตานานาประเทศเป็นไปในทางใด

เสียแน่นอน แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน หรือคงอยู่ของอาเซียนมากนัก

7. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า หลังพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนแล้วนั้น เป็นไปในแนวทางใด ดีขึ้นหรือไม่ ไม่ว่าจะขึ้นประเด็น ปัญหาตามแนวชายแดน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการรุกรานล้าอธิปไตย หรือปัญหาอื่น ๆ

ปัญหาชายแดนการจะแก้ได้ไม่ได้ไม่ได้ได้อยู่ที่พม่าหรือไทยเรา ถ้าเราจะติดยาเสพติด พม่าก็ผลิตให้เรา เราไปนั่งบอกเขาไม่ให้ความร่วมมือ ก็เราอย่าเสพยาเสพติดเลย เขาเห็นเราเสพยาเขาก็เลยลักลอบส่งให้เรา เราจับคนที่พกพยาบ้าเป็นล้านเม็ด แต่ยังไม่เห็นมีการประหารชีวิตเลย ดีไม่ดีของกลางหาย ตำรวจไปขายต่อ เรื่องนี้อย่าไปโทษเขาฝ่ายเดียว เพราะมันขึ้นอยู่กับเราด้วย เราเป็นตัวสำคัญ เขาผลิต แต่หากเราห้ามเขาผลิต มันก็ยังมีความต้องการอยู่ โดยรวมแล้วไม่ยากโทษพม่า ความสำคัญมันขึ้นอยู่กับภายในพม่าที่เขาควบคุมได้

8. นอกจากนี้ พม่าได้พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงตัวเองไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่เพื่อให้ตัวเองได้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติมากขึ้น (เพราะเท่าที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น อาเซียนจะออกปรับแทน หรือแก้ตัวแทนพม่าตลอดเวลา)

เรื่องนี้ต้องดูจากนิสัยพม่า ก่อนที่เราจะรับเข้ามา เราพูดหรือเปล่าว่าพม่าจะยอมทำตามระเบียบ กฎ ข้อตกลงอาเซียน ปมคือพม่ามีนิสัยอันนี้นั่นคือเขาจะ พิจารณาดูก่อนว่าจะอะไรที่เขาเสียผลประโยชน์ เขาก็จะไม่ทำ เมื่อเราพลาดจุดนี้ เราไม่ได้ศึกษาเรื่องนี้ก่อน ผมก็พลาดผมยอมรับ ผมศึกษาเรื่องพม่ามานี้ ผมก็ลืมจุดนี้ อารยธรรมพม่า เขามีความเป็นตัวของตัวเองมาก เขาไม่ค่อยยอมสิ่งนี้นัก แต่พอมาถึงเรื่องว่า การรับเขาเข้ามา ผมลืมศึกษาเรื่องนี้ไปว่า เขายอมทำตามหรือไม่ เป็นประเด็นหนึ่ง

ประเด็นที่สอง ผมคิดว่าเข้ากับปัญหาภายในของเขาเองได้ คุณสถานการณ์ได้ เขายังมีความก้าวร้าวก็ยิ่งตอบโต้เรามากขึ้น ประเด็นนี้เห็นชัด ความขัดแย้งในช่วง 5-6 ปี เขาสามารถตกลงกับชนกลุ่มน้อยได้ สังเกตใหม่ว่าเรามีปัญหามากเพราะฉะนั้นเรื่องที่เขาจะทำตามหรือไม่ทำตามขึ้น

อยู่กับว่าเขาควบคุมสถานการณ์ได้หรือเปล่า ถ้าหากปรับปรุงตัวเอง ผมว่าสถานการณ์กับปรับปรุงตัวเองมันคนละอย่าง คุณสถานการณ์ หมายถึงเขามีเครื่องมือ แต่ขณะเดียวกันผมดูแล้วเขาอาจจะไม่ปรับปรุงตัวเองเท่าไรหรือ การพัฒนาเหมือนกัน ผมไปครั้งหลังนี้ เปรียบเทียบกับ 3-4 ปีที่แล้วที่ผมไปพม่านี้เงียบหมด 1 ทุ่มหาซื้อยาล้าบามาก พอมาระยะหลังนี้ รถเมล์ตันสมัย เหมือนบ้านเรา มันเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ถนนหนทางสะอาดขึ้น ไม่มีขูดท่อบ้าง บ่อๆ เหมือนบ้านเรา เมืองอื่นก็เปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ถ้าหากเปรียบเทียบกับสิ่งเหล่านี้พวกร้านอาหาร สเต็ก บาร์บีคิว เขาก็เปิดแต่ไม่รู้ปิดก็ทุ่ม เกิดขึ้นเยอะแยะ แสดงว่าเขาเปิดรับสิ่งเหล่านี้ หมายถึงรัฐบาลเขาลดการควบคุมลงมันอาจจะมีการยกอากาศอิมพอร์ตบ้าง ในแถบภูมิภาคยกเว้นประเทศไทย บรรยากาศไม่เสรี ผมไปอินโดนีเซียขณะที่ยังไม่เกิดวิกฤติการณ์ทางการเงิน พอเหยียบประเทศเขา มันรู้เลยว่ามียะโรบางอย่างมันอิมพอร์ตไม่เสรี เขาอาจจะมีความสุข เพราะเขาอยู่อย่างนั้นมา แต่ที่รู้ ๆ เขาไม่มีความสุขแน่ ใครผู้ร้ายชุกชุมการ

เมืองไม่ค่อยจะเปิด ลิงคโปรก็เช่นกัน มีระเบียบ ที่เราอาจจะถูกจับได้ อินโดนีเซียก็เช่นกันมันอาจจะจับเราดื้อ ๆ ไม่เหมือนประเทศไทยทำอะไรก็ได้ ฉะนั้นในการที่พม่าเปิดโอกาสให้มีร้านอาหารกลางคืน อันนี้ผมคิดว่ามันมี มันทำให้บรรยากาศหรือความคิดของวงคนมันสามารถแผ่ขยายได้ มันเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างประชาธิปไตยได้เหมือนกัน แต่ถ้าเป็นเรื่องตามแนวชายแดน ชนบทไกลนั้นผมไม่ทราบ

9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ต่อนโยบายความสัมพันธ์แบบยืดหยุ่น (Flexible Engagement) ที่ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ นำเสนอต่อที่ประชุมอาเซียนที่จะนำมาใช้กับประเทศพม่าและสมาชิกอาเซียนด้วยกัน

เห็นด้วยแต่ไม่จำเป็นต้องตั้งชื่อ ผมโจมตีเรื่องนี้มาตลอด ผมคิดว่าเราควรค่อย ๆ ดำเนินการไป ไม่ใช่อยู่ที่ ดี ลูกขึ้นมาพูดทำโน่นทำนี่ได้ ผมไม่แน่ใจว่ารัฐมนตรีต่างประเทศของเรากำลังสร้างภาพจินตนาการหรือเปล่า เพื่อประโยชน์อย่างไรหรือเปล่า ผมมองว่ามันเป็นทางการเมืองเกินไป ไม่ได้ไปถึงประเทศชาติ อย่างเช่นรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีช่วยเหลือกันเรื่องติมอร์ คนละด้านเลย คนหนึ่งบอกควรเอาอาเซียนเข้าช่วย อีกคนจึงบอกต่างคนต่างช่วย อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ผมว่ามันดีทั้งสองฝ่าย ต่างคนต่างช่วย เพื่อมันค่อยเป็นค่อยไป นอกดึงอาเซียนเข้าไป ถ้าเสียมันเสียหายหมด เพราะมันมีทางที่มีปัญหาได้ ดึงอาเซียนเข้าไปช่วยติมอร์ จะทำให้คนอินโดนีเซียมีปฏิกิริยาต่ออาเซียน โดยรวมอาจทำให้อินโดนีเซียไม่ยุ่งกับอาเซียนต่อไปก็ได้ แต่ในเวลาเดียวกันที่ต่างคนต่างเข้าไปทำและทำกันเยอะช่วยกันมันน่าจะดีกว่า แต่ยังไงก็ตามนโยบายนี้ ทำไปเถอะไม่ต้องพูดถึง เห็นไหมการที่ดร.สุรินทร์นำเสนอ มันเป็นการยาก ผมคิดว่าการเสนอเพื่อตัวเองหรือเปล่า

10. ในความคิดเห็นของท่าน ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก

ไม่เห็นด้วยในขณะนี้ ควรจะให้เขามีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่านี้ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ครบ SEA-10 รออีกสักปีให้เข้าพร้อมกับกัมพูชาก็ได้ มันก็คงไม่สาย ถ้าเขาพร้อมจะรับเข้าเมื่อไหร่ก็ได้

11. ระหว่างพม่ากับอาเซียนใครได้รับผลเสียมากกว่ากัน ในการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก

อาเซียนจะเสียในเรื่องของภาพพจน์ ระหว่างประเทศ แต่เราก็ยืนยันในเรื่องของความร่วมมือตลอด ซึ่งมันก็เสียหน้าอยู่แล้ว ฉะนั้นการที่เขาเข้ามาเป็นสมาชิกก็จะเสียหน้าขึ้นหน่อย เพราะว่าเมื่อก่อนเราคบค้ากับพม่า เราโดนด่าก็เลิกไปเลย ในเมื่อเราเอาเขาเข้ามาความเป็นพี่เป็นน้อง การโดนด่าย่อมมีมากขึ้น การเสียหน้ามันก็ย่อมมีขึ้น แต่ผมไม่คิดว่าอาเซียนนำไม่สนใจเรื่องนี้ ผมคิดว่าตะวันตกเองก็คงไม่โจมตีหรือประณาม เอาเรื่องหนัก จะมีสัญญาณเตือนระวังนะ สหรัฐอเมริกา ยุโรป จะเล่นงานอย่างนั้น อย่างนี้ แต่พอเอาเข้าจริง ๆ ประเทศเหล่านี้ก็ไม่กล้า เพราะมีผลประโยชน์อยู่ในพม่าเหมือนกัน สิ่งเหล่านี้บังเอิญเราจึงกล้าที่จะเสี่ยง ผมเองยิ่งกรณีของติมอร์ เราคงจะต้องไม่

สนใจความคิดของต่างชาติ การที่มีเพื่อนบ้าน พม่าเป็นเพื่อนบ้านเรา ติมอร์ อินโดนีเซีย เพื่อจะให้อาเซียนถูกโจมตีว่าไม่ทำอย่างนั้นอย่างนี้ เขาไม่เข้าใจว่ามันยากแค่ไหน เขาไม่เข้าใจวัฒนธรรมของเอเชียว่ามันยากที่เราจะเข้าไปยุ่งเกี่ยว ในเวลาเดียวกันเราไม่ควรปล่อยให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นผมเองไม่เห็นด้วยกับตะวันตกที่มาวิจารณ์ อย่างนั้นอย่างนี้ ว่าทำไมอาเซียนนั่งเฉย แต่ก็ไม่เห็นด้วยถ้าเราไม่ได้ทำอะไรบางอย่าง เราไม่ควรทำอย่างที่ทางตะวันตกชี้ให้เรา เช่นเดียวกันกับเรื่องติมอร์ พอมาคิดกับเรื่องพม่า เราเองไม่ต้องปฏิบัติตามที่ตะวันตกเขาเรียกร้อง แต่ในเวลาเดียวกันเราต้องทำอะไรบางอย่างด้วย ไม่ควรอยู่เฉย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัญหาการรับพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน

ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คุณ กวี จงกิจถาวร

ตำแหน่ง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น

วันที่สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2541

1. ท่านคิดว่าการที่อาเซียนมีอายุครบ 30 ปี ในปี 2540 นั้น อาเซียนประสบความสำเร็จในเรื่องใดบ้าง (ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม) และเรื่องใดบ้างที่ไม่ประสบความสำเร็จ

ตลอดระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา องค์การอาเซียนสนับสนุนเผด็จการแทบทั้งสิ้น และการไม่เข้าไปก้าวท้าวสมาชิกจึงเป็นเหตุผลหลัก ที่เป็นทีหลบหลีกของรัฐบาลเผด็จการแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเวียดนาม ลาว พม่า ล้วนแล้วแต่ใช้อาเซียนเป็นหลุมหลบภัยแทบทั้งสิ้น ฉะนั้นประเด็นทางด้านการเมือง ผมถือว่าอาเซียนล้มเหลวโดยสิ้นเชิงผมจะบอกว่าเพราะอะไร และในด้านอื่น ๆ ก็ไม่มีอะไรเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนที่ถือว่าประสบความสำเร็จ สมกับอายุ 30 ปี

2. ท่านคิดว่านโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ในอดีตที่ผ่านมา นั้น ประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหนหากการที่เคยตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะให้พม่ามีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

ประเทศไทยต้องรับเคราะห์กับระบบการเมืองเผด็จการของพม่ามาตลอด สำหรับผม ผมคิดว่านโยบายไทยจะได้ผลก็ต่อเมื่อรัฐบาลพม่ามีระบบการเมืองที่เปิดกว้างขึ้น รวมทั้งปัญหาชายแดน ในอนาคต ถ้าพม่ามีการปกครองแบบประชาธิปไตย ปัญหาชายแดนจะลดน้อยลง

3. ตลอดเวลาที่ใช้นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ระหว่างไทยและพม่าเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร

ไม่ดีขึ้นเลย ไม่มีใครหรือประเทศใดที่จะทำให้พม่าเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากรัฐบาลทหารพม่าจะเปลี่ยนแปลงเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวนโยบายที่มาจากการเรียกร้องของประชาชน ที่ต้องการจะให้เกิดประชาธิปไตย ไทยต้องตระหนักถึงผลกระทบที่ไทยต้องดำเนินนโยบายตามประเทศอื่น เพราะไทยคือประเทศเดียวที่ต้องรับผลกระทบจากการปกครองของพม่า พม่าไม่เคยสนใจไทยเลย และแทนที่ไทยจะเป็นฝ่ายกดดันพม่า ที่ผ่านมามีพม่าต่างหากที่พยายามกดดันไทย ดังนั้นในประเด็นไทย-พม่า เราจะต้องไม่ใช่เศรษฐกิจเป็นตัวนำทำให้หมดหนทางในการที่จะใช้นโยบาย และผมคิดว่าครั้งนี้ มันมีความจำเป็นที่ไทยจะต้องดำเนินนโยบายที่ต่างออกจากสมาชิกอาเซียน แต่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากอาเซียนประเทศไทยต้องยืนหยัดกับนโยบายตัวเองที่ จะใช้นโยบายพัวพันอย่างสร้างสรรค์

4. จากการที่นานาประเทศได้ตั้งความหวังไว้ว่าจะให้ไทย ซึ่งมีพรมแดนติดกับพม่ามากที่สุดในประเทศอาเซียน เป็นผู้โน้มน้าว ให้พม่าเปลี่ยนแปลงการปกครองและละเว้นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ท่านคิดว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไทยได้ทำหน้าที่นี้ได้ดีเพียงใด

ไทยไม่สามารถทำได้ เพราะปัญหาของไทยเองโดยเฉพาะเรื่องผู้นำทางทหารกับผู้นำพลเรือนและไทยใช้เศรษฐกิจเป็นตัวนำมากเกินไป ทั้งที่ไทยเป็นประเทศเดียวที่มีพรมแดนติดกับพม่ามากที่สุด ซึ่งไทยต้องเป็นตัวนำและเป็นตัวหลัก จึงเป็นความผิดของรัฐบาลพลเอกชวลิตมากกว่าทำไมในช่วงนั้นจึงไม่สามารถดำเนินนโยบายแบบต่อเนื่อง และมีพลังที่จะไม่ให้พม่าเข้ามาเป็นสมาชิก ดังนั้นในความคิดของผม ผมคิดว่าไทยไม่ได้ทำอะไรให้พม่าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีเลย เรากดดันพม่าไม่ได้เลย ในทางตรงกันข้ามพม่ากลับกดดันเรามากกว่า

ไทยต้องรับผิดชอบในการที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก เพราะไทยไม่ได้ทำหน้าที่ที่ดีในการขัดขวางการเข้ามาเป็นสมาชิกภาพของพม่าในอาเซียน รัฐบาลคุณชวลิตสนับสนุนรัฐบาลพม่าอย่างออกหน้าออกตา เป็นตัวบ่อนทำลายนโยบายไทยต่อประเทศพม่าจนถึงช่วงปัจจุบัน ทำให้ประเทศไทยขาดเอกภาพขาดอำนาจต่อรอง กับรัฐบาลทหารพม่า

ในปี 1988 พลเอกชวลิตเป็นคนที่เบิกทางที่ให้พม่าไม่ถูกโดดเดี่ยว เป็นคนที่ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลทหารพม่าทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อแลกกับผลประโยชน์ทางการค้า และนี่เป็นประเด็นหลักว่าทำไมประเทศไทยจึงไม่สามารถดำเนินนโยบายที่สามารถล้มฤทธิ์ผลได้ นโยบายของรัฐบาลชุดนี้ ในระยะที่ผ่านมา ไม่สามารถที่จะเจรจาลดหย่อนความตึงเครียดระหว่างชายแดนไทยพม่า และประเด็นที่สำคัญที่สุด คือปัญหาดอยกลางที่ชายแดนด้านอำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่

5. การที่อาเซียนรับหรือรับพม่าเข้าเป็นสมาชิก ขณะที่ได้รับการคัดค้านจากประเทศตะวันตกนั้น ท่านคิดว่าอาเซียนมีเหตุผลอะไรเป็นพิเศษหรือไม่ และที่มีผู้กล่าวว่าอาเซียนเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากเกินไป โดยไม่มองทางด้านการเมืองและทางสังคม ท่านคิดว่าเป็นความจริงหรือไม่

แน่นอน อาเซียนต้องการแค่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากพม่า แม้ว่าในตอนแรกจะอ้างว่าต้องการเห็นถึงความเป็นปึกแผ่นของพม่าก็ตาม ที่ผ่าน ๆ มาการติดต่อสัมพันธ์กับพม่าก็อยู่บนพื้นฐานของเรื่องเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นจึงทำให้นโยบายหลาย ๆ อย่างไม่ประสบความสำเร็จต่อกรณีของพม่า

6. การที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกท่ามกลางการคัดค้านของประเทศตะวันตกจะทำให้เกิดปัญหาในด้านการร่วมมือด้านต่าง ๆ ระหว่างอาเซียนกับตะวันตกหรือไม่ถ้ามีคิดว่ามีประเด็นใดบ้าง เช่นการประชุมอาเซียน

จะเห็นว่าแนวโน้มของอาเซียนหลังจากพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกแล้วเลวร้ายลงเรื่อย ๆ เพราะว่า วัตถุประสงค์หลักของอาเซียนที่ตั้งขึ้น นอกจากจะรักษาความสามัคคีในหมู่สมาชิก

อาเซียนแล้ว ก็คือพยายามจะขอเงิน ขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจากโลกตะวันตก จะเห็นว่า ทุกประเทศจะเสียค่าสมาชิกเท่ากัน ไม่เหมือนสมาชิกของประชาคมยุโรป จะเสียค่าสมาชิกตามอัตราของสภาพเศรษฐกิจ ในเมื่อเป็นเช่นนี้สมาชิกอาเซียนจึงเสียผลประโยชน์ ไปมากในปีที่ผ่านมา เพราะสหภาพยุโรปยืนยันว่าจะไม่ยอมให้พม่าเข้ามาอยู่ในกรอบความร่วมมือของอาเซียนกับสหภาพยุโรป หนึ่งในปีที่ผ่านมาความร่วมมือทวิภาคี ระหว่างอาเซียนกับสหภาพยุโรป หยุดชะงักและมีที่ท่าว่าจะหยุดอีกต่อไป ถ้าสหภาพยุโรป ยืนหยัดต่อท่าทีนี้ อาเซียนจะต้องมีการทบทวนนโยบาย เกี่ยวกับสมาชิกภาพของพม่าในอาเซียน อย่างแน่นอน มันถึงส่งผลกระทบกระเทือนไปยังกรอบความร่วมมือที่ใหญ่กว่า คือนโยบายในกรอบอาเซียน-สหภาพยุโรป หรือที่เรียกว่า อาเซม

ฉะนั้น จะเห็นว่าถ้าประเด็นพม่ายังอยู่ เรื่องการขัดขวางความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาซึ่งให้เงินช่วยเหลือน้อยลงก็ยังคงมีอยู่ต่อไป และอาเซียนอาจจะต้องทบทวนนโยบายต่อประเทศคู่เจรจาใหม่เพื่อไม่ให้ความสำคัญกับประเทศเหล่านั้นมาก เพราะมีฉะนั้นแล้วจะกระทบกระเทือนสมาชิกภาพของอาเซียนนับตั้งแต่มีพม่าเข้ามา อันนี้เป็นประเด็นค่อนข้างใหม่ ในอนาคตอาเซียนจะดำเนินนโยบายอย่างไร กับประเทศคู่เจรจา อย่างที่บอก อาเซียนได้แค่ค่าสมาชิกจากพม่าเท่านั้น

7. การรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน ทำให้ภาพลักษณ์ของอาเซียนในสายตานานาชาติเป็นไปในทางใด

อาเซียนกลายเป็นองค์การที่มีแนวโน้มไปทางเผด็จการ จะเห็นว่าประเทศสมาชิกอาเซียนเช่น เวียดนาม ลาว หรือแม้แต่พม่ามีการปกครองแบบเผด็จการ ความน่าเชื่อถือของพม่าถูกบั่นทอนลง และมันไม่ได้กระทบเฉพาะภาพลักษณ์ของอาเซียนเพราะมันส่งผลต่อความร่วมมือกันระหว่างอาเซียนกับตะวันตกด้วย

8. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า หลังพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนแล้วนั้น เป็นไปในแนวทางใด ดีขึ้นหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นประเด็น ปัญหาตามแนวชายแดน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการรุกรานอธิปไตย หรือปัญหาอื่น ๆ

ปัญหาชายแดนระหว่างไทยกับพม่าจะยังคงมีอยู่ต่อไป ซึ่งปัญหาชายแดนนี้ก็เกี่ยวโยงไปถึงปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นนโยบายพัวพันอย่างสร้างสรรค์หรือไม่ ไม่ว่าจะระยะยาวหรือระยะสั้นจะต้องเป็นปัญหาเพราะ

1. トラバドที่รัฐบาลทหารพม่ายังเป็นรัฐบาลทหารโอกาสที่จะแก้ปัญหาแบบทวิภาคีระหว่างไทยและพม่ามีน้อยมาก ดังนั้นจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลพม่ามีระบบการเมืองที่เปิดกว้างมากขึ้น หากเป็นประชาธิปไตยได้ปัญหาชายแดนก็จะลดน้อยลง

2. ไทยเองก็ไม่มีเอกภาพ ส่วนหนึ่งอยู่ที่นโยบายต่างประเทศตามแนวชายแดนขึ้นอยู่กับผู้นำฝ่ายทหารของไทย ซึ่งมีอิทธิพลมากต่อการแก้ปัญหาและกระทรวงต่างประเทศก็เป็นรองในการเจรจากับพม่า เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จะเห็นว่าทุก ๆ ครั้ง พม่าจะให้ความแตกแยกกระหว่างฝ่ายพลเรือนกับฝ่ายทหาร ซึ่งอาจจะไม่แปลก เพราะฝ่ายทหารมีความสนใจทางด้านความมั่นคงแต่อย่างใดแต่ไม่ได้ดูทางการทูต ซึ่งในบางครั้งต้องใช้ความแยบยลละเอียดละไมในการเจรจา ในเมื่อทั้งสองไม่สามารถรวมกันได้ ทำให้การเจรจาท่องกับพม่าเสียเปรียบอยู่มาก

3. ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดน ตลอดระยะเวลาไทยมักจะใช้เหตุผลทางเศรษฐกิจ มาเป็นตัวทำให้หมดหนทางในการที่จะใช้นโยบายต่าง ๆ แก้ปัญหา

ในรัฐบาลชุดปัจจุบัน ตอนแรกคิดว่าจะทำให้การต่อรองกับพม่าจะดีขึ้น เนื่องจากว่าหน่วยงานของรัฐอยู่ในพรรคเดียวกัน แต่ผลที่ออกมายังไม่เป็นที่พอใจเพราะฝ่ายทหารยังมีอิทธิพลมากต่อการวางนโยบายต่อพม่า ทำให้รัฐบาลทหารพม่ายังใช้จุดอ่อนนี้ต่อไป และปัญหาดอยหลวงเป็นจุดที่ช่องว่างพม่ามีความจริงใจหรือไม่ต่อการแก้ปัญหาชายแดน อย่าลืมนะว่า ปัญหาชายแดนไทย-ลาวใช้เวลาอย่างมากกว่าที่จะสร้างความรู้สึกที่ดี ปัญหาชายแดนไทย-พม่ายังไม่ได้แก้ไขให้เกิดความรู้สึกที่ดี เพื่อไม่ให้ปัญหาที่มีอยู่บานปลาย ปัญหาไทยกับพม่าทุกวันนี้ยังไม่สามารถสร้างความมั่นใจ หรือมาตรการสร้างความมั่นใจระหว่างไทยกับพม่ายังไม่เกิดขึ้น สงครามระหว่างไทย กับพม่าที่ดอยหลวง ความจริงแล้วสามารถเกิดขึ้นได้ ไม่วันใดก็วันหนึ่งและคิดว่าเป็นปัญหาหลักที่ฝ่ายทหารคิดอยู่

9. นอกจากนี้ พม่าได้พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติมากขึ้น (เพราะเท่าที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น อาเซียนจะออกมารับแทน หรือแก้ตัวแทนพม่าตลอดเวลา)

การเข้าเป็นสมาชิกของพม่าเร็วเกินไป เพราะสถานการณ์ในพม่าในตอนนั้นยังไม่ดีพอ การเตรียมตัวของพม่าก็ยังไม่พร้อม อย่างที่เห็นในปัจจุบันพม่าไม่ได้มีบทบาทในเชิงบวกให้กับสมาชิกอาเซียน และต้องยอมรับว่าผู้นำพม่าเป็นผู้นำที่ดี ไม่ยอมให้ความร่วมมือใด ๆ เด็ดขาด โดยเฉพาะกับตะวันตก ยิ่งตะวันตกกดดันพม่าแต่ก็ไม่สำเร็จก็ต้องหันมากดดันอาเซียนแต่พม่าไม่สนใจเพราะพม่าถือว่าเข้ามาอยู่ในอาเซียนแล้ว และที่ผ่านมาไทยในฐานะผู้ประสานงานความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับสหภาพยุโรปก็ พยายามช่วยพม่าให้ได้เข้ามาเป็นสมาชิกเพื่อ ที่จะได้เข้าไปนั่งแล้วถกเถียงและแสดงความคิดเห็นระหว่างอาเซียนกับสหภาพยุโรปแต่ไม่สำเร็จ

10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ต่อนโยบายความสัมพันธ์แบบยืดหยุ่น (Flexible Engagement) ที่ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ นำเสนอต่อที่ประชุมอาเซียนที่จะนำมาใช้กับประเทศพม่าและสมาชิกอาเซียน

เป็นนโยบายที่ดี ริเริ่มโดยนายอันวา อิบราฮิม อดีตรองนายกรัฐมนตรีมาเลเซียแต่ขัดแย้งกับนโยบายของนายมหาธีร์ จนกระทั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ ประเด็นสำหรับไทยคือ ปัญหาทางชายแดน เพราะตลอดเวลาไทยเป็น

ฝ่ายรับเคราะห์จากนโยบายเดิม ซึ่งนโยบายต่าง ๆ จะเกิดได้ดี เมื่อพม่าเปิดกว้างมากขึ้น เราไม่สามารถหันหลังให้ประวัติศาสตร์ได้ และไทยต้องไม่กลัว ต้องยืนหยัดในนโยบายที่กำหนดขึ้น นโยบายพัวพันแบบยึดหยุ่นเกิดขึ้นมาโดยที่ค้ำถึงแรงกดดันภายใน ในกรอบการเมืองใหม่ของไทย จะต้องมีการนำความคิดเห็นความอ่านของประชาชนเข้ามามีส่วนในการวางนโยบายต่างประเทศด้วย คุณสุรินทร์จึงนำนโยบายนี้ขึ้นมา หลายคนวิพากษ์วิจารณ์ว่าหยิบขึ้นมาผิดเวลา เป็นการสร้างความรำวรานให้กับอาเซียน ตลอดเวลาที่ผ่านมาไทยให้ความสำคัญกับอาเซียนมากเกินไป ลืมผลประโยชน์ของไทย ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่ไทยต้องดำเนินนโยบายที่ต่างออกจากสมาชิกอาเซียน แต่จะต้องได้รับสนับสนุนจากอาเซียน ดังนั้นพื้นฐานของนโยบายพัวพันแบบยึดหยุ่นจึงเริ่มจากจุดนี้เป็นนโยบายที่ค่อนข้างจะทันสมัยมาก โดยเน้นความเปิดกว้างและความโปร่งใส แต่ไม่ใช่ในนโยบายที่จะเข้าไปแทรกแซงซึ่งเป็นที่ทราบทั่วกันว่าอาเซียนไม่สามารถยอมรับได้และในอนาคตแนวโน้มประชาธิปไตยในอินโดนีเซียจะมีการพัฒนามากขึ้น ประชาธิปไตยในอินโดนีเซียจะมีการพัฒนามากขึ้น ประชาธิปไตยจะค่อยเป็นค่อยไป ถ้ามีการเลือกตั้งขึ้นมาใหม่ ฉะนั้นการที่ไทยริเริ่มนโยบายนี้ส่วนตัวแล้วให้การสนับสนุนถึงแม้ว่าจะมีปัญหา ซึ่งมีแน่นอน ไม่เสนอก็มมีปัญหา นโยบายใหม่นี้จึงเป็นนโยบายที่รุกไปข้างหน้า มองไปในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการของการเป็นนโยบายที่มีวิสัยทัศน์

11. ในความคิดเห็นของท่าน ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก

ไม่เห็นด้วย เนื่องจากพม่ายังไม่มีความพร้อมอย่างที่ได้อ้างมาแล้ว

12. ระหว่างพม่ากับอาเซียนใครได้รับผลดีผลเสียมากกว่ากัน ในการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก

ขอแยกประเด็นว่าอาเซียนได้อะไร อาเซียนเสียอะไร ?

ถ้าถามว่าอาเซียนเสียอะไร เสียทุกอย่าง ตอบได้ว่าอาเซียนรับพม่าเข้ามาในช่วงที่มีวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการเมืองด้วย เพราะว่าในช่วงนี้มีปัญหามากมาย อาเซียนจะต้องประสบไม่นับประเด็นที่เพิ่งเกิดขึ้นในประเทศอินโดนีเซีย ยังมีปัญหา ตีมอร์ตะวันออก และฐานการต่อรองของอาเซียนในประชาคมโลกตอนนี้แทบจะไม่มีอีกเลย เพราะในยุคก่อนความเจริญทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่อาเซียนใช้เป็นกำลังในการต่อรอง พอเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจอาเซียนจึงไม่มีกำลังต่อรองอีกต่อไป แต่มีแนวโน้มในหมู่อาเซียน โดยเฉพาะประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์ที่ใช้ประเด็นของการปกครองทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แบบเปิดกว้างและนโยบายเรียกร้องให้มีความโปร่งใส เป็นนโยบายนำในการเรียกร้องให้ประชาชนอาเซียน รวมทั้งประชาชนของนานาประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนอาเซียน เป็นประเด็นที่ค่อนข้างใหม่ และคงต้องใช้เวลามากในการปลูกฝังความคิดนี้ให้กับสมาชิกอาเซียน 8 ประเทศ ซึ่งมีเพียง 2 ประเทศเท่านั้นที่มีระบบการปกครอง

แบบประชาธิปไตย คือมีระบบพรรค แบบพหุพรรค ไม่ใช้การปกครองแบบพรรคเดียวและปกครองแบบนาน ๆ

อีกประเด็นคือพม่าได้อะไร พม่าเสียอะไร ?

พม่าได้ทุกอย่างทุกอย่าง และพม่าวางแผนว่าการเข้าอาเซียนเป็นการเข้าเฉพาะกิจ และเป็น การเข้าอย่างมีความหมาย เพราะตลอดเวลานโยบายต่างประเทศพม่าอยู่ที่กลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ปี 1992 พม่าตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกใหม่ หลังจากที่อยู่ออกไปเพราะมองเห็นว่ากลุ่มที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เอเชียยังรัสเซียมากเกินไป ฉะนั้น จุดใหญ่ของพม่าไม่ได้อยู่ที่อาเซียน ต้องการเพียงเกาะอาเซียน ฉะนั้นสิ่งแรกที่พม่าได้คือ ได้ใช้อาเซียนเป็นเกราะกำบัง จะเห็นว่า ปี 1990 เป็นช่วงเวลาการต่อสู้ ระหว่างผู้นำชาติตะวันตก กับรัฐบาลทหารพม่ามากที่สุด รัฐบาลทหารพม่าเห็นว่ามันเป็นโอกาสอันดี ที่จะเข้าหาอาเซียน อย่างลึมนะครับตอนที่ไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซียและมาเลเซีย จะจัดตั้งสมาคมอา เซียน ปี 1967 นั้น มีผู้นำของไทยและตัวแทนที่จะจัดตั้งอาเซียนเดินทางไปพม่า เพื่อจะเจรจากับพม่า ให้มาเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้งอาเซียนด้วย แต่พม่าในช่วงนั้นตอบว่าเขาเป็นกลางอย่างถาวรและไม่ยอม เข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรใด ๆ ทั้งสิ้นโดยเฉพาะกลุ่มอาเซียน เพราะทางพม่าเห็นว่าเป็นกลุ่มที่เอียงไป ทางสหรัฐอเมริกา ในเมื่อเป็นเช่นนี้การเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนของพม่า มีวัตถุประสงค์แน่นอนที่จะ หลอกใช้อาเซียนได้อย่างเด็ดขาด จะเห็นว่า การที่เขาเข้ามาอยู่ในอาเซียนระยะ 1 ปีแล้วนั้น นอกจาก จะเสียค่าสมาชิกประมาณ เจ็ดแสนห้าหมื่นเหรียญ คิดเป็นเงินไทยก็ประมาณ 30 ล้านบาท มันคุ้มค่า มาก เพราะไม่ต้องทำอะไรเลย อาเซียนมีนโยบายที่เรียกว่าไม่แทรกแซงกิจกรรมภายในซึ่งกันและกัน สมาคมอาเซียนจะไม่พูดถึงปัญหาภายในของสมาชิก ไม่ว่า ปัญหาสิทธิมนุษยชนหรือว่าการปก ครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งประเด็นนี้ก็โยงถึงนโยบายของไทยในเรื่องนโยบายพหุพันธมิตรแบบยืดหยุ่นที่ ไปเสนอต่ออาเซียนที่ผ่านมา และมีผลออกมาว่าสมาชิกส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย นี่เป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่อ ของนโยบายของไทยที่ไปเสนอต่ออาเซียนที่ผ่านมามาว่าทำไมนโยบายของไทยต่อพม่าจึงไม่ประสบผล และทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในที่นั่งลำบาก เพราะว่าจะต้องรับมือปัญหากับระบบการปกครองที่กดขี่ใน ประเทศพม่า

สรุป พม่าเสียอะไร พม่าไม่เสียอะไรเลย นอกจากเสียเงิน 30 ล้านในการเป็นสมาชิกอา เซียนเท่านั้น

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัญหาการรับพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน

ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พล.ต.จำลอง โพธิ์ทอง

ตำแหน่ง เสนาธิการกองทัพอากาศที่ 3*

วันที่สัมภาษณ์ 30 พฤศจิกายน 2542

*ตำแหน่งขณะสัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่า การที่อาเซียนมีอายุครบ 30 ปี ในปี 2540 นั้น อาเซียนประสบความสำเร็จในเรื่องใดบ้าง (ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม) และเรื่องใดบ้างที่ไม่ประสบความสำเร็จ

ภาพรวมของอาเซียนเป็นการรวมกลุ่มของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้โดยใช้ความพยายามในการสร้างความปรองดอง เพื่อสร้างพลังต่อรองทางเศรษฐกิจ เป็นเรื่องสำคัญ และเป็นประเด็นหลัก แต่การสร้างการรวมกลุ่ม อย่างมั่นคงได้ จะต้องปรับระบบการเมืองภายในประเทศสมาชิกให้สามารถประนีประนอมไปในทิศทางเดียวกันให้ได้ก่อน การยอมรับสมาชิกใหม่ อย่างพม่าก็เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นให้ได้ก่อน ส่วนการจะปรับระบบการเมืองภายในของประเทศสมาชิก เป็นเรื่องที่สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มอาเซียน จะร่วมกันดำเนินการหรือหารูปแบบวิธีการ ต่อประเทศในกลุ่มสมาชิก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าอาเซียนประสบความสำเร็จ ด้านเศรษฐกิจมากขึ้น เป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่มีพลังต่อรองกับกลุ่มเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ และกลุ่มสหภาพยุโรป มากขึ้นส่วนทางด้านการเมือง ยังถูกสังคมโลกมองว่า พม่ายังไม่เปลี่ยนแปลงซึ่งก็จะมีผลทำให้อาเซียนถูกลดความน่าเชื่อถือลงไปด้วย

2. ท่านคิดว่านโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ในอดีตที่ผ่านมา นั้น ประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน จากการที่เคยตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะให้พม่ามีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

นโยบายฯ ดังกล่าว ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง จากเดิมที่พม่าไม่ยอมรับฟังความเห็นจากประเทศในกลุ่มอาเซียนก็หันมาฟังมากขึ้น การกดดันต่อกลุ่มคัดค้านในพม่า เช่น พรรค NLD หรือชนกลุ่มน้อย ลดความรุนแรงลง ยอมรับการพูดคุย หรือ ในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโลกมากขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาชนกลุ่มน้อย เป็นต้น

3. ตลอดเวลาที่ใช้นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่าเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร

ดีขึ้น เช่น การแก้ไขปัญหาด้วยกำลัง การละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยใช้ความรุนแรงลดน้อยลงไป มีการใช้วิธีทางการเจรจา มีหลักการ และต่างก็รับฟังกันมากขึ้นสังเกตจากการที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการฯ ระดับต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาชายแดนเป็นต้น มีการแลกเปลี่ยนการเยือน ของผู้นำประเทศระดับ รัฐมนตรี และมีความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น การค้าชายแดน และยาเสพติด เป็นต้น

4.จากการที่นานาประเทศได้ตั้งความหวังไว้ว่าจะให้ไทย ซึ่งมีพรมแดนติดกับพม่ามากที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน จะเป็นผู้โน้มน้าว ให้พม่าเปลี่ยนแปลงการปกครองและละเว้นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ท่านคิดว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไทยได้ทำหน้าที่นี้ได้ดีเพียงใด

มีปัจจัยประกอบหลายประการที่ไทย ยังไม่สามารถโน้มน้าวได้อย่างบังเกิดผลเป็นรูปธรรมได้ เนื่องจากปัญหาผู้หนีภัยจากการสู้รบในไทยยังมีการลักลอบเคลื่อนไหวเพื่อดำเนินกิจกรรมต่อต้านพม่าทั้งจากบริเวณชายแดนและภายในพม่า ทำให้พม่ามองว่าไทยยังไม่จริงจังต่อการแก้ปัญหาของพม่าและไม่จำกัดกิจกรรมการสร้างเงื่อนไขแก่พม่าเหมือนต้องการดำรงปัญหาเอาไว้สังเกตได้ว่าพม่ามักไม่เจรจาอย่างเป็นทางการกับไทย การแก้ไขปัญหของเจ้าหน้าที่ไทยจึงตกเป็นฝ่ายรับ และเสียเปรียบในการแก้ปัญหาเป็นส่วนใหญ่

5.การที่อาเซียนริบร่อนรับพม่าเข้าเป็นสมาชิกขณะที่ได้รับการคัดค้านจากประเทศตะวันตกนั้น ท่านคิดว่าอาเซียนมีเหตุผลอะไรเป็นพิเศษหรือไม่

น่าจะเป็นเหตุผลจากการต้องการสมาชิก เพื่อความแข็งแกร่งจากการรวมกลุ่ม ต้องการสร้างพลังต่อรอง ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ และมองว่ามุมมองการแก้ปัญหาของประเทศทางตะวันตก ต่างกับประเทศตะวันออก ปัญหาในภูมิภาคที่เกิดขึ้นอาจไม่ร้ายแรงอย่างที่ประเทศทางตะวันตกคิดตลอดจนอาเซียนมองว่าสามารถจะคลี่คลายปัญหาภายในของประเทศสมาชิก ได้และอีกเหตุผลหนึ่ง น่าจะเกิดจากจุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มในภูมิภาค น่าจะเริ่มจากประเทศในเอเชียอาคเนย์ก่อน และใช้ความพยายามขั้นต่อไป เพื่อดึงจีน หรืออินเดีย เข้ามาเป็นกลุ่มเศรษฐกิจในเอเชียซึ่งจะทำให้ มีพลังอำนาจต่อรอง ทางเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศอเมริกาและสหภาพยุโรปได้

- มีผู้กล่าวว่า อาเซียนเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากเกินไป โดยไม่มองทางด้านการเมืองและทางสังคม ท่านคิดว่าเป็นความจริงหรือไม่

คิดว่าเป็นความจริง เพราะกระแสโลกด้านเศรษฐกิจ กดดันให้ภูมิภาคต่าง ๆ ในโลกจำเป็นต้องรวมกลุ่มประเทศทางเศรษฐกิจขึ้น ความเร่งด่วนที่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคต้องมองก่อนคือผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจซึ่งมีลักษณะเหมือนสงครามขนาดใหญ่ ปัญหาความขัดแย้งที่มี

ความรุนแรงระดับสูงในอนาคต จะมีพื้นฐานมาจาก ปัญหาและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เป็นหลัก เหตุการณ์ดังกล่าวน่าจะสนับสนุนคำกล่าวข้างต้น

6. การที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกท่ามกลางการคัดค้านของประเทศตะวันตกจะทำให้เกิดปัญหาในความร่วมมือด้านต่าง ๆ ระหว่างอาเซียนกับตะวันตกหรือไม่ถ้ามี คิดว่ามีประเด็นใดบ้าง เช่นการประชุมอาเซียน

การที่อาเซียนรับพม่าเป็นสมาชิก โดยที่ประเทศตะวันตก ต่างคัดค้านแม้จะมีเหตุผลของกลุ่มอาเซียนก็ตาม ย่อมทำให้เกิดปัญหาด้านความร่วมมือ หรือการให้ความช่วยเหลือ จากกลุ่มประเทศตะวันตกต่อกลุ่มอาเซียน ซึ่งกลุ่มประเทศตะวันตกมีการรวมตัวอย่างมีหลักการบนพื้นฐานผลประโยชน์ร่วมกัน อย่างลงตัวมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จึงมีความมั่นคง พลังต่อรองสูง การจะร่วมมือระหว่างภูมิภาคอื่น ๆ อาเซียนจึงต้องมั่นใจว่ามีความมั่นคงบนพื้นฐาน มีหลักการด้วย จึงไม่น่าสงสัยว่า เมื่อประเทศตะวันตกมองว่า พม่าจะมีส่วนทำให้อาเซียน ขาดความมั่นคง จึงคัดค้าน และพยายามสร้างกระแสกดดัน ต่อการดำเนินกิจกรรม ของกลุ่มอาเซียนต่อพม่า การให้ความช่วยเหลือ หรือการสนับสนุน ร่วมมือต่ออาเซียนจะประสบความยุ่งยากมากขึ้น

7. การรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน ทำให้ภาพลักษณ์ของอาเซียนในสายตานานาชาติเป็นไปในทางใด

โดยหลักพื้นฐาน การรวมกลุ่มของประเทศต่าง ๆ ก็เพื่อมุ่งประสงค์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก นานาชาติซึ่งมีการรวมกลุ่มเช่นเดียวกัน ต่างมองว่าจะทำให้การติดต่อระหว่างกลุ่มฯ เป็นไปอย่างมีหลักปฏิบัติ เป็นธรรมเท่าเทียมกัน สมาชิกในกลุ่มได้รับประโยชน์ ในเรื่องการผลิต การค้า การตลาด เป็นต้น และน่าเชื่อถือมีหลักประกันต่อกัน

ในเรื่องของภาพลักษณ์ในตอนแรก ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงและให้โอกาสพม่า เข้าเวทีสังคมโลก แต่เมื่อเวลาผ่านไปพอสมควรไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามนั้นจึงทำให้นานาชาติเกิดทัศนคติในทางลบต่อพม่า และเกิดผลลัพธ์ตรงข้ามต่ออาเซียนด้วย

8. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า หลังพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนแล้วนั้น เป็นไปในแนวทางใด ดีขึ้นหรือไม่ ไม่ว่าจะเห็นประเด็น ปัญหาตามแนวชายแดน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการรุกรานอธิปไตย หรือปัญหาอื่น ๆ

ในภาพรวมแล้วปัญหาทุกเรื่องยังมีอยู่ และเป็นการสร้างปัญหาจากกลุ่มผลประโยชน์ทั้งจากฝ่ายพม่า และกลุ่มคนไทยบางกลุ่มด้วย การควบคุม มาตรการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายยังไม่ได้ผล ปัญหายาเสพติดและการค้าบริเวณชายแดนที่ผิดกฎหมาย จะยังคงเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงไปยังปัญหาอื่น ๆ

9. นอกจากนี้ พม่าได้พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติมากขึ้น (เพราะเท่าที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น อาเซียนจะออกมารับแทน หรือแก้ตัวแทนพม่าตลอดเวลา)

พม่า นั้น มีความพยายามในการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเองอยู่เช่นเดียวกัน แต่เป็นไปอย่างเชื่องช้า เหตุผลภายในที่สำคัญ คือ การจัดระเบียบการปกครองตัวเอง ยังไม่บรรลุผล วิธีการปรับเปลี่ยนบทบาทตัวเอง ให้เข้ากับสังคมโลก นอกจากนี้จากประวัติศาสตร์ของพม่าเองนั้น มีแนวทางของตัวเอง หยิ่งในเกียรติศักดิ์ศรี แล้วมองประเทศตะวันตกในทางอคติว่า ยังต้องการที่จะเผยแพร่สถานต่อลัทธิการล่าอาณานิคมอยู่ พม่าจึงตัดสินใจเลือกทางของตนเอง และเปิดรับการติดต่อกับประเทศที่ให้ประโยชน์กับพม่า มากกว่า โดยไม่คำนึงถึงการกดดัน จากประเทศตะวันตกตราบที่พม่ายังสามารถเลี้ยงดูแลประเทศตัวเองได้ พม่าก็ยังดำรงบทบาทเช่นนี้ต่อไป การออกมารับแทนของอาเซียน เป็นการปฏิบัติตาม เป็นพันธกรณีที่อาเซียน มีต่อสมาชิกในกลุ่มฯ

10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ต่อนโยบายความสัมพันธ์แบบยืดหยุ่น (Flexible Engagement) ที่ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ นำเสนอต่อที่ประชุมอาเซียนที่จะนำมาใช้ต่อกรณีของประเทศพม่าและอาเซียน

โดยหลักการของกระบวนการนโยบาย น่าจะมีเหตุผลที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้ว แต่ต้องมองว่าเป็นมุมมองจากหน่วยงานและการกลั่นกรองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดหรือไม่ หากการเสนอนโยบายเป็นการพัฒนาที่ดีขึ้น เพื่อทำให้พม่าปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองได้เร็วขึ้น ความแข็งแกร่งของอาเซียนก็จะมีมากขึ้น และเป็นพลังต่อรองกับกลุ่มในภูมิภาคอื่น ๆ ความเสมอภาคเท่าเทียมกันในโลกก็จะมีมากขึ้นด้วย

11. ในความคิดเห็นของท่าน ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก

เห็นด้วย ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

12. ระหว่างพม่ากับอาเซียนใครได้รับผลดีผลเสียมากกว่ากัน ในการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก

สำหรับอาเซียน ผลดีคือ การรวมกลุ่มมีความแข็งแกร่งมากขึ้น ซึ่งจะทำให้มีพลังต่อการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของยุโรป อเมริกา และกลุ่มอื่น ๆ เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในทวีปเอเชีย เนื่องจากเอเชียเป็นแหล่งอาหารสำคัญของโลกโดยเฉพาะการผลิตภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ในกลุ่มสหภาพยุโรปและอเมริกาซึ่งจะเกิดผลดีต่ออาเซียน

ในด้านผลเสียต่ออาเซียน ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของพม่า ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกของอาเซียน ทำให้เป็นปัจจัยหนึ่งในการเหนี่ยวรั้ง ขัดขวาง ให้พม่าถูกประณามและอาเซียน

ถูกลดความเชื่อถือลงไป หากถูกลดความเชื่อถือมากจนถึงขีดต่ำสุดแล้ว ก็อาจจะทำให้ไม่สามารถเป็นกลุ่มที่มีพลังต่อรอง จนถึงขั้นแตกแยก สลายกลุ่มได้ในที่สุด

ส่วนพม่า ผลดีที่ได้รับคือ พม่าได้เห็นการพัฒนาก้าวไกลของสังคมโลก และจะต้องดำเนินวิธีของการอยู่ร่วมกัน บนพื้นฐานที่เห็น มุมมองไปในทิศทางเดียวกัน จะได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลพัฒนาประเทศได้อย่างก้าวกระโดด มากกว่าที่จะก้าวเดินไปอย่างล่าช้าโดยลำพัง และผลเสียที่พม่าจะได้รับคือ ประเทศพม่าต้องแก้ปัญหาที่สลับซับซ้อนมากขึ้น มากกว่าปัญหาที่มีอยู่ และหากเนิ่นนานไป อาจจะไม่สามารถแก้ไขปัญหอะไรได้อีกต่อไป ผลเสียตกอยู่กับคนพม่าประเทศพม่าจะล้ำหลัง และส่งผลกระทบต่อประเทศรอบข้างอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ภาคผนวก ค

อักษรย่อ

AFPFL	: Anti Fascist People's Freedom League (พรรคสันนิบาตประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์)
AFTA	: ASEAN Free Trade Area (เขตการค้าเสรีอาเซียน)
ASA	: Association of Southeast Asia (สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)
ASEAN	: Association of Southeast Asia Nations (สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)
ASEM	: Asia-Europe Meeting (การประชุมเอเชีย-ยุโรป)
BSPP	: Burma Socialist Programme Party (พรรคโครงการสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า)
ECAFE	: Economic Commission for Asia and Far East (คณะกรรมการเศรษฐกิจสำหรับภูมิภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)
EU	: European Union (สหภาพยุโรป)
KIO	: Kachin Independence Organization (กองกำลังคะฉิ่นอิสระ)
KNPP	: Karenni National Progressive Party (พรรคก้าวหน้าแห่งชาติคะยาห์)
KNU	: Karen National Union (สหภาพกะเหรี่ยงแห่งชาติ)
MTA	: Mong Tai Army (กองทัพเมืองไตของขุนসা)
NGO	: Non-Government Organization (องค์กรเอกชน)
NLD	: National League for Democracy (พรรคสันนิบาตเพื่อประชาธิปไตยแห่งชาติพม่า)

NUP	: National Unity Party (พรรคเอกภาพแห่งชาติ)
ODA	: Oversea Development Agency (โครงการช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาของญี่ปุ่น)
SEATO	: Southeast Asia Collective Defence Treaty Organization (องค์การสนธิสัญญาป้องกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)
SLORC	: State Law and Order Restoration Council (สภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ)
SPDC	: The State Peace and Development Council (สภาฟื้นฟูสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ)
SSA	: Shan State Army (กองทัพรัฐฉาน)
TAC	: Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia (สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)
Tatmadaw	: The Burmese military (กองทัพหรือทหารพม่า)
TRA	: Tai Revolution Army (กองทัพรัฐไต)
UNHCR	: United Nations High Commissioner for Refugees (สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ)
ZOPFAN	: Zone of Peace Freedom and Neutrality (เขตเสรีภาพ สันติภาพและความเป็นกลางของอาเซียน)

ประวัติการศึกษา

ชื่อ - สกุล	นางสาวกาญจนา กันจันะ
วันเดือนปีเกิด	19 พฤศจิกายน 2516
การศึกษา	- ร.ร พระเทพวิทย เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ - ร.ร นวมินทราชูทิศพายัพ จ.เชียงใหม่ - รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
การทำงาน	- 1 ส.ค. 2540-25 พ.ค. 2542 ปลัดสาขาภิบาลไชยปราการ อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ - 25 พ.ค. 2542-6 ต.ค. 2542 ปลัดเทศบาลตำบลปาย อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน - 7 ต.ค. 2542-ปัจจุบัน ปลัดเทศบาลตำบลทากาศ อ.แม่ทา จ.ลำพูน
ทุนการศึกษา	ทุนสนับสนุนการจัดทำวิทยานิพนธ์ จากมูลนิธิชาชาคาวา